

Konkurences padome

AS "Latvijas valsts meži" organizēto
iepirkumu par Kokmateriālu
pārvadāšanas pakalpojumu uzraudzība

Publiskais ziņojums

Rīga

2022

Ievads

Konkurences padome (turpmāk – KP) jau iepriekš ir saskārusies ar jautājumiem par AS "Latvijas valsts meži" (turpmāk – LVM) organizētajiem iepirkumiem par kokmateriālu pakalpojumu sniegšanu, konkrēti, ar jautājumiem par to, kas ir "viens tirgus dalībnieks", ko darīt situācijās, kad "formāli iesniedz piedāvājumus kā neatkarīgi tirgus dalībnieki, bet realitātē, visticamāk, ir viens tirgus dalībnieks", kas ir "saistīti uzņēmumi – kā to identificēt". Problemātika, kas rodas, ja atbildes uz šiem jautājumiem nav skaidras, var atstāt sekas uz konkurences apstākļiem LVM iepirkumos par kokmateriālu pārvaldīšanas pakalpojumu sniegšanu, kā arī ietekmēt LVM saimniecisko darbību, kā arī atsaukties uz to, cik efektīvi tiek izlietoti Latvijas budžeta līdzekļi.

LVM iepirkumos par kokmateriālu pārvaldījumu pakalpojumu sniegšanu piedalās gan formāli, gan neformāli savstarpēji saistīti¹ uzņēmumi, kas rada pasūtītājam neskaidrību, kā vērtēt šādu pretendenta dalību, tādēļ šis KP Tirgus Uzraudzības (turpmāk – Uzraudzība) ietvaros ieguva informāciju par šādu uzņēmumu savstarpējo saistību un dalību LVM iepirkumos par kokmateriālu pārvaldījumu pakalpojumu sniegšanu. Papildus KP ieguva informāciju no Iepirkumu uzraudzības biroja (turpmāk – IUB) un Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) saistībā ar iepriekš minēto problemātiku.

KP Uzraudzības ietvaros ieguva informāciju no LVM, IUB un tirgus dalībniekiem², lai objektīvi novērtētu konkurences situāciju kokmateriālu pārvaldīšanas pakalpojumu sniegšanas tirgū, kurā LVM organizē atklātus konkursus. Papildus Uzraudzības gala ziņojuma projekts tika nosūtīts IUB un LVM ar mērķi iegūt papildinājumus vai priekšlikumus KP izvirzītajiem secinājumiem un priekšlikumiem³. KP saņēma IUB⁴ un LVM⁵ korekcijas un papildinājumus, kas tika ņemti vērā Uzraudzības Ziņojumā tiktāl, ciktāl tie saskanēja ar Uzraudzības ietvaros izvirzīto mērķi.

Uzraudzības mērķis ir iegūt informāciju par saistīto uzņēmumu darbību, piedaloties LVM iepirkumos par kokmateriālu pārvaldījumu pakalpojumu sniegšanu – to dalību LVM iepirkumos, to saistību jeb kā tie paši sevi pozicionē konkrētajā tirgū, kā tie glabā katrs savu komercnoslēpumu un nodrošina neatkarīgu piedāvājumu sagatavošanu iepirkumiem un vai viens otru uzskata par konkurentiem konkrēti LVM iepirkumos par kokmateriālu pārvaldījumu pakalpojumu sniegšanu. Ņemot vērā uzņēmumu sniegtās atbildes, KP mērķis ir secināt un piedāvāt priekšlikumus, kas, iespējams, mazinātu neskaidrības tirgū saistībā ar saistītajiem uzņēmumiem, kas piedalās LVM iepirkumos par kokmateriālu pārvaldījumu pakalpojumu sniegšanu.

¹ Piemēram, tirgus dalībnieki, kuru īpašnieki un patiesā labuma guvēji savstarpēji ir radnieki (vīrs, sieva, brālis, māsa).

² Uzraudzības ietvaros KP ieguva informāciju no LVM, IUB, SIA "Stiga RM", SIA "Vella Kalpi", SIA "Līgo Auto" un SIA "Temporum", SIA "KRAUZERS", SIA "KURZEMES INVESTĪCIJU FONDS", SIA "LATGALES LOGS", SIA "Mobaco Green", AS "PATA Saldus", AS "PATA Strenči", SIA "PATA", SIA "SKAIDA PV".

³ KP 09.09.2022. vēstule Nr. 2.2-2/846 Par Uzraudzības ziņojumu.

⁴ IUB 23.09.2022. vēstule Nr. 1-3.2/1463 Par viedokļa sniegšanu.

⁵ LVM 05.10.2022. vēstule Nr. 4.1_2_07bx_200_22_743. Par gala Uzraudzības ziņojuma projektu.

Normatīvais regulējums un KP prakse

Ar aizliegtām vienošanās saprotamas tās vienošanās, kuras tiek noslēgtas starp neatkarīgiem un konkurējošiem tirgus dalībniekiem un to rezultātā tiek vai var tikt ietekmēta konkurence attiecīgajā tirgū, piemēram, konkurentu vienošanās par piedalīšanos iepirkumā, piedalīšanās nosacījumiem, cenu, tirgus sadali u.c. Šādas vienošanās ir aizliegtas un spēkā neesošas kopš to noslēgšanas brīža. Lai KP konstatētu pietiekamu pamatu lietas par Konkurences likuma (turpmāk – KL) 11. panta pirmajā daļā noteikto vienošanās aizlieguma pārkāpumu ierosināšanai, ir jābūt noteiktam apstākļu kopumam, kas, nepastāvot citam loģiskam izskaidrojumam, visticamāk liecina par pārkāpuma esību. Turklāt ir jāidentificē, vai iespējamie vienošanās dalībnieki ir uzskatāmi par neatkarīgiem tirgus dalībniekiem atbilstoši KL 1. panta pirmās daļas 9. punktam, kas savstarpēji konkurē.

Saistībā ar LVM situāciju atbilstoši Uzraudzības izpētes virzienam ir identificējami vairāki konkurences tiesību jautājumi.

1. Jēdziens "Viens tirgus dalībnieks" KL un radniecības/ laulības saišu starp uzņēmuma valdes locekļiem ietekme uz to.

Atbilstoši KL 1. panta 9. punktam tirgus dalībnieks ir jebkura persona, tai skaitā ārvalsts persona, kura veic vai gatavojas veikt saimniecisko darbību Latvijas teritorijā vai kuras darbība ietekmē vai var ietekmēt konkurenci Latvijas teritorijā. Ja tirgus dalībniekam vai vairākiem tirgus dalībniekiem kopā ir izšķiroša ietekme pār vienu tirgus dalībnieku vai vairākiem citiem tirgus dalībniekiem, tad visus tirgus dalībniekus var uzskatīt par vienu tirgus dalībnieku.

Ar izšķirošu ietekmi atbilstoši KL 1. panta 2. punktam saprot iespēju tieši vai netieši:

- a) kontrolēt (regulāri vai neregulāri) lēmumu pieņemšanu tirgus dalībnieka pārvaldes institūcijās, realizējot līdzdalību vai bez tās;
- b) iecelt tādu tirgus dalībnieka pārraudzības institūcijas vai izpildinstitūcijas locekļu skaitu, kas izšķirošās ietekmes realizētājam nodrošina balsu vairākumu attiecīgajā institūcijā.

No Ministru Kabineta 29.09.2008. noteikumu Nr. 800 „Kārtība, kādā iesniedz un izskata pilno un saīsināto ziņojumu par tirgus dalībnieku apvienošanu” 13.2. apakšpunkta izriet, ka atsevišķas juridiskas personas ir uzskatāmas par vienu tirgus dalībnieku, ja tirgus dalībniekam ir:

- 1) vairāk nekā puses kapitāla vai saimnieciskās darbības aktīvu kontrole, tai skaitā īpašuma tiesības;
- 2) iespēja īstenot vairāk nekā pusi balsstiesību;
- 3) iespēja iecelt vairāk nekā pusi no pārvaldes institūciju locekļiem vai tiesību subjektiem (to apvienībām), kas juridiski pārstāv tirgus dalībniekus;
- 4) tiesības pārvaldīt tirgus dalībnieka lietas, neaprobežojoties tikai ar tirgus dalībnieka saimnieciskās darbības vadīšanu.

Norādāms gan, ka minētais uzskaitījums nav izsmejošs – KL 1. panta 2. punktā minētā izšķirošās ietekmes definīcija ietver arī netiešas (de facto) ietekmes pastāvēšanu, kas var izpausties arī bez līdzdalības valdē vai dalībnieku vidū, tomēr nodrošinot kontroli pār citu tirgus dalībnieku, piemēram, uz līguma vai daudz neformālāku saistību pamata.

Jēdziens "tirgus dalībnieks" konkurences tiesībās izprotams funkcionālā nozīmē: tā ir katra saimniecisko darbību veicoša vienība neatkarīgi no tās juridiskās formas vai finansēšanas veida. Noteicoša ir saimnieciskās darbības veikšanas pazīme, nevis tirgus dalībnieka juridiskā forma.⁶ Tirgus dalībnieka statuss nav atkarīgs no tā tiesību subjektības: kā viens tirgus dalībnieks var tikt uzlūkots arī vairāku juridisko personu apvienība. Noteicoša ir saimnieciskā vienotība, vai tirgus dalībnieks savu darbību tirgū var noteikt autonomi, vai arī tas pakļauts cita tirgus dalībnieka norādēm.⁷

Augstākā tiesa ir norādījusi, ka ar izšķirošu ietekmi parasti saprot līdzdalību kapitālsabiedrībā, turklāt šī līdzdalība nodrošina balsu vairākumu. Uz to norāda virkne likumu, kur šis jēdziens tiek lietots (piemēram, Koncernu likuma 3. panta pirmā un trešā daļa, Ieguldījumu pārvaldes sabiedrību likuma 1. panta 18. punkts, Publiskās un privātās partnerības likuma 1. panta 16. punkta b) apakšpunkts u.c.).

Arī no KL reglamentētās izšķirošas ietekmes definīcijas var secināt, ka tā tiek panākta, realizējot līdzdalību tirgus dalībniekā. Tas secināms gan no normas tiešā teksta, kas paredz, ka lēmumi tiek pieņemti, realizējot līdzdalību, gan arī ņemot vērā ietekmes dabu. Proti, lai kontrolētu lēmumu pieņemšanu tirgus dalībnieka pārvaldes institūcijās, kā arī ieceltu tādu tirgus dalībnieka pārraudzības institūcijas vai izpildinstitūcijas locekļu skaitu, kas izšķirošās ietekmes realizētājam nodrošina balsu vairākumu attiecīgajā institūcijā, izšķirošās ietekmes realizētājam ir jāpiemīt noteiktai varai, kuru nodrošina tikai līdzdalība tirgus dalībniekā, turklāt ar balsu vairākumu.

Norma norāda arī uz iespēju, ka izšķirošu ietekmi var realizēt arī bez līdzdalības. Tomēr arī tad, ja izšķiroša ietekme tiek īstenota kādā citā veidā, tad tomēr tam ir jābūt ar tādu pašu iedarbību, kādu nodrošina līdzdalība tirgus dalībniekā, proti, kas ļauj ietekmēt lēmumu pieņemšanu tirgus dalībnieka pārvaldes institūcijās, gan arī iecelt attiecīgu pārraudzības institūcijas vai izpildinstitūcijas locekļu skaitu.

Piemēram, izšķirošā ietekme var tikt īstenota arī uz koncerna līguma pamata (sk. Koncernu likuma 3. panta pirmo un otro daļu) vai ar jebkādām citām attiecībām, kas ir analogas tām, kas ir nodibinātas ar līdzdalību vai koncerna līgumu (sal. Finanšu instrumentu tirgus likuma 1. panta 21. punkta c) apakšpunkts).

Tātad, lai secinātu, ka personai ir izšķiroša ietekme, ir nepieciešams konstatēt līdzdalību vai tai pielīdzināmu ietekmes instrumentu tirgus dalībniekā, turklāt ar noteiktu balsu skaitu.⁸

LVM iepirkumu kontekstā secināms, ka radniecība vai laulība starp uzņēmumu īpašniekiem nav pietiekams pamatojums uzņēmumu atzīšanai par vienu tirgus dalībnieku, svarīgi ir konstatēt viena vai vairāku tirgus dalībnieku izšķirošu ietekmi pār vienu vai vairākiem citiem tirgus dalībniekiem.

Minētie secinājumi sakrīt ar KP līdzšinējo praksi. Mežu II lietā (2015.) KP secināja, ka "tas vien, ka atsevišķus lietas dalībnieku īpašniekus saista radniecības

⁶ Augstākās tiesas 01.07.2011. spriedums lietā Nr. SKA-268/2011 (A43004109), 7. punkts ar atsauci uz Eiropas Savienības Tiesas 23.04.1991. spriedumu lietā Nr. C-41/90, *Höfner*, ECLI:EU:C:1991:161, 21. punkts, 16.11.1995. spriedumu lietā Nr. C-244/94, *Fédération Française des Sociétés d'Assurance*, ECLI:EU:C:1995:392, 14. punkts, 25.10.2001. spriedumu lietā Nr. C-475/99, *Ambulanz Glöckner*, ECLI:EU:C:2001:577, 19. punkts, Augstākās tiesas 28.08.2009. lēmums lietā Nr. SKA-736/2009 5. punkts, 29.04.2011. spriedums lietā Nr. SKA-100/2011 (A43005209), 11. punkts.

⁷ Augstākās tiesas 29.04.2011. spriedums lietā Nr. SKA-100/2011 (A43005209), 11. punkts ar atsauci uz Eiropas Savienības Tiesas 16.11.1995. spriedumu lietā Nr. C-244/94, *Fédération Française des Sociétés d'Assurance*, ECLI:EU:C:1995:392, 21. punkts, 16.06.1987. spriedumu lietā Nr. 118/85, *Komisija v. Itālija*, ECLI:EU:C:1987:283, 7. punkts, 18.03.1997. spriedumu lietā Nr. C-343/95, *Calì & Figli v. Servizi*, ECLI:EU:C:1996:482, 16. punkts.

⁸ Augstākās tiesas 28.02.2020. spriedums lietā Nr. SKA-5/2020, *AN Priede, Roluks u.c.*, 9. punkts.

saites vai minētās personas ir laulātie, nav atzīstams par pamatojumu šo lietas dalībnieku atzīšanai par vienu tirgus dalībnieku".⁹ Secinājumi Mežu II lietā pamatojās uz KP lēmumu Ocean Wind¹⁰ lietā (2013.), kur KL 11. panta pirmajā daļā noteiktais aizlieguma pārkāpums konstatēts tēva un dēla uzņēmumu darbībās. Lēmumā abi uzņēmumi netika atzīti par vienu tirgus dalībnieku KL 1. panta 9. punkta izpratnē. Tiesvedības procesā Apgabaltiesā par faktu, ka tēva un dēla uzņēmumi atzīti par neatkarīgiem tirgus dalībniekiem, iebildumi netika celti.

Turklāt Mežu I lietā (2015.gads) KP secināja, ka pat apstākļi, ka laulāto uzņēmumu kapitāldaļas uzskatāms par abu laulāto kopīgo mantu, automātiski nenozīmē, ka viens laulātais var realizēt izšķirošu ietekmi otra laulātā uzņēmumā.¹¹ Izskatot sūdzību par KP lēmumu Mežu I lietā, Senāts apstiprināja KP secinājumus, norādot, ka laulāto kopīgās mantas institūts nedod tiesības piedalīties sabiedrības pārvaldē. Senāts skaidroja, ka lai, pamatojoties uz laulāto kopīgas mantas institūtu, atzītu, ka abi laulātie ir kapitālsabiedrības dalībnieki ar iespēju īstenot ietekmi pār sabiedrību, abiem laulātajiem būtu jābūt reģistrētiem dalībnieku reģistrā.¹²

2. Jēdziens "Pretendents" Publisko iepirkumu likumā, kā arī tā iespējamā sasaiste ar jēdzienu "viens tirgus dalībnieks"

Atbilstoši Publisko iepirkumu likuma (turpmāk – PIL) 1. panta 24. punktam pretendents ir piegādātājs, kurš iesniedzis piedāvājumu iepirkumā. Savukārt piegādātājs atbilstoši PIL 1. panta 22. punktam ir fiziskā vai juridiskā persona vai pasūtītājs, šādu personu apvienība jebkurā to kombinācijā, kas attiecīgi piedāvā tirgū veikt būvdarbus, piegādāt preces vai sniegt pakalpojumus.

KP jau iepriekš ir vērtējusi jēdzienu "pretendents" un "viens tirgus dalībnieks" iespējamo sasaisti kontekstā ar LVM organizētajiem iepirkumiem. KP 26.09.2016. vēstulē Nr. 5-17/1117, kas adresēta LVM (turpmāk – 2016. gada vēstule), KP norāda: *KP konstatējusi, ka uzņēmumi, piedaloties LVM organizētajos publiskajos iepirkumos, visbiežāk nepievērš uzmanību jēdziena "pretendents" nozīmei, kā arī LVM iepirkumu nolikumos iekļautajam nosacījumam, ka katrs "pretendents" var iesniegt vienu piedāvājumu. [..] PIL regulējums neizslēdz iespēju piegādātāja jēdzienu interpretēt arī plašākā nozīmē – no konkurences tiesību viedokļa. Proti, atbilstoši administratīvo tiesu praksei¹³ un KP šādai pieejai arī piekrīt, ka Publisko iepirkumu likuma 1. panta 11. punktā (šī brīža aktuālajā redakcijā – 1. panta 22. punkts) ietvertā piegādātāja definīcija ir pamatoti tulkojama kopsakarā ar Konkurences likumā ietverto tirgus dalībnieka jēdzienu, noskaidrojot jēdziena "saistīti uzņēmumi" būtību. Šādā veidā tiek sasniegts viens no publisko iepirkumu mērķiem – godīgas un vienlīdzīgas konkurences iespējas visiem "pretendentiem".* 18.08.2021. KP organizēja tikšanos ar LVM un IUB pārstāvjiem, kuras laikā IUB pārstāvji apstiprināja, ka PIL regulējums neaizliedz jēdziena "pretendents" plašāku interpretāciju.

Attiecībā uz uzņēmumu, kuri uzskatāmi par vienu tirgus dalībnieku, dalību publiskajos iepirkumos 2016. gada vēstulē KP skaidroja: *"Konkurences likuma 11. pants (aizliegtas vienošanās) neaizliedz vairāku saistītu uzņēmumu, kas uzskatāmi par vienu tirgus dalībnieku, dalību vienos un tajos pašos iepirkumos, tomēr*

⁹ Skatīt: KP 14.12.2015. lēmums lietā Nr. E02-58 *ADV Forestry*, 155. punkts

¹⁰ Skatīt: KP 03.10.2013. lēmums lietā Nr. E02-50 *Ocean wind*

¹¹ Skatīt: KP 14.07.2015. lēmums lietā Nr. E02-33 *Oga G*, 95.-99. punkts

¹² Skatīt: Senāta 28.02.2020. spriedums lietā SKA-5/2020, AN "Priede" u.c., 10. punkts

¹³ Skatīt: Administratīvās apgabaltiesas 13.05.2013. spriedums lietā Nr. A42939009, ar kuru atstāts negrozīts ART 21.09.2011. spriedums, 6. punkts

atsevišķu saskaņotu piedāvājumu iesniegšana ir pretēja publisko iepirkumu rīkošanas jēgai un mērķim, kas paredz iepirkumu rīkošanu ar mērķi saņemt konkurējošus piedāvājumus un iegūt objektīvu informāciju par konkrētās preces (pakalpojuma) cenu un citiem būtiskiem pakalpojuma elementiem. Ja piedāvājumi ir saskaņoti, tiek izslēgts konkurences princips iepirkumā, formāli palielinoties pretendentu skaitam. Tādējādi, ja viena tirgus dalībnieka dažādi uzņēmumi piedalās publiskā iepirkumā, tiem jānodrošina neatkarīgu (nesaskaņotu) piedāvājumu iesniegšana konkursam, lai tiktu ievērots godīgas konkurences princips."

Līdzīgu domu KP ir izteikusi arī 2011. gadā¹⁴, izbeidzot lietas izpēti par iespējamu KL 11. panta pirmās daļas 1. un 5. punkta pārkāpumu veļas mazgāšanas un ķīmiskās tīrīšanas pakalpojuma iepirkumā. Lietā tika konstatēts, ka divi no iespējamās aizliegtās vienošanās dalībniekiem ir uzskatāmi par vienu tirgus dalībnieku KL 1. panta 9. punkta izpratnē. Līdz ar to KP norādījusi: *"Ja viena tirgus dalībnieka dažādi uzņēmumi ar konkurējošiem piedāvājumiem piedalās publiskā iepirkumā, tas tomēr neatļauj šiem uzņēmumiem saskaņot cenas un citus piedāvājuma komerciālos elementus konkrētam konkursam. Tiem jānodrošina tādi apstākļi, kas atbilst konkurences apstākļiem. Atsevišķu saskaņotu piedāvājumu iesniegšana ir pretēja publisko iepirkumu rīkošanas jēgai un mērķim, kas paredz iepirkumu rīkošanu ar mērķi saņemt konkurējošus piedāvājumus un iegūt maksimāli objektīvu informāciju par konkrētās preces (pakalpojuma) cenu un citiem būtiskiem elementiem. Tādējādi, ja dažādi piedāvājumi ir saskaņoti, tas izslēdz konkurences principu īstenošanu iepirkumā neatkarīgi no tā, vai uzņēmumi (pretendenti) ir vai nav savstarpēji saistīti."*

No 2016. gada vēstules izriet, ka gadījumos, kad iepirkums ir sadalīts daļās un viens pretendents var iesniegt piedāvājuma variantu par vienu vai vairākām iepirkuma daļām, taču ne vairāk kā uz noteikto maksimālo¹⁵ teritorijas apjomu, saistītas personas dibina vairākus uzņēmumus. 2016. gada vēstulē KP *"ir konstatējusi, ka saistītas personas dibina vairākus uzņēmumus, lai, izmantojot viena vai vairāku uzņēmumu resursus, piedalītos publiskā iepirkumu procedūrā uz lielāku apjomu. Tas savukārt veicina pretendentu darbību saskaņošanu, mākslīgu konkurenci starp saistītajiem pretendentiem un nekādā veidā neveicina godīgu konkurenci LVM rīkotajos iepirkumos"*.

No juridiskā viedokļa iepirkumu nolikumos paredzētie noteikumi, kurus izstrādā un piemēro pasūtītājs, netiek skatīti un vērtēti atbilstoši KL 11. pantā paredzētajam aizliegtas vienošanās jēdzienam. Aizliegtas vienošanās jēdziens attiecas uz privāto tiesību subjektu rīcību tirgū. Savukārt publisko tiesību subjektu rīcību iepirkumu nolikumu ietvaros no 01.01.2020. var sākt vērtēt KL 14.¹ panta ietvaros, pārbaudot konkurences neitralitātes prasību izpildi un ievērošanu.

IUB skaidrojums par jēdzienu "piegādātājs"

KP lūdza IUB sniegt viena piegādātāja jēdziena izpratni PIL 1. panta 22. punktā ietvertā termina "piegādātājs" tvēruma kontekstā ar tirgus dalībnieka jēdzienu (ekonomiska vienība) KL 1. panta 9. punkta izpratnē.

IUB paskaidro¹⁶, ka saskaņā ar PIL 1. panta 22. punktu piegādātājs ir "fiziskā vai juridiskā persona vai pasūtītājs, šādu personu apvienība jebkurā to kombinācijā,

¹⁴ Skatīt: KP 11.11.2011. lēmums Nr. 73, SIA "Sadzīves pakalpojumi", 4.2. punkts.

¹⁵ Piemēram, atklāta konkursa "Kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšana 2021.–2024. gadā", identifikācijas Nr. AS LVM MS RP_2020_292_Ak nolikuma 1.3.6. punktā noteikts, ka 15 iepirkuma daļas ir maksimālais iepirkuma daļu skaits, kas var tikt piešķirtas vienam pretendētājam.

¹⁶ IUB 24.02.2022. Nr. 1-3.2/305 vēstule Konkurences padomei.

kas attiecīgi piedāvā tirgū veikt būvdarbus, piegādāt preces vai sniegt pakalpojumus”, un saskaņā ar PIL 1. panta 25. punktu pretendents ir “piegādātājs, kurš ir iesniedzis piedāvājumu”.

Kā noteikts KL 1. panta 9. punktā, tirgus dalībnieks ir “jebkura persona (arī ārvalsts persona), kura veic vai gatavojas veikt saimniecisko darbību Latvijas teritorijā vai kuras darbība ietekmē vai var ietekmēt konkurenci Latvijas teritorijā. Ja tirgus dalībniekam vai vairākiem tirgus dalībniekiem kopā ir izšķiroša ietekme pār vienu tirgus dalībnieku vai vairākiem citiem tirgus dalībniekiem, tad visus tirgus dalībniekus var uzskatīt par vienu tirgus dalībnieku”.

Salīdzinot PIL un KL regulējumu, secināms, ka KL izpratnē piegādātāja jēdziena tvērums, interpretējot to caur tirgus dalībnieka definīcijas prizmu, ir plašāks nekā PIL izpratnē. Piemēram, no KL regulējuma izriet, ka koncerna mātes sabiedrība un meitas sabiedrība uzskatāmi par vienu piegādātāju (viens tirgus dalībnieks), savukārt PIL izpratnē šie uzņēmumi uzskatāmi par diviem atsevišķiem piegādātājiem. Attiecīgi atbilstoši PIL regulējumam piedāvājumu vienā iepirkumā kā pretendenti var iesniegt, piemēram, gan koncerna mātes sabiedrība, gan tā meitas sabiedrība.

Kā norādīts Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā, tādu kandidātu vai pretendentu automātiska izslēgšana, kuriem ir kontroles vai kopuzņēmuma attiecības ar citiem konkurentiem, ir nepieļaujama un nesamērīga, jo tādējādi šiem kandidātiem vai pretendentiem nepastāv iespēja pierādīt savu piedāvājumu neatkarīgumu un līdz ar to tā ir pretrunā Eiropas Savienības interesei, lai tiktu nodrošināta pēc iespējas lielāka pretendentu dalība iepirkumā. Vienlaikus pasūtītājam ir jābūt pienākamam pārbaudīt un izvērtēt faktus, lai noteiktu, vai starp pretendentiem pastāvošās attiecības ir konkrēti ietekmējušas piedāvājumus, kuri iesniegti vienā un tajā pašā iepirkuma procedūrā - konstatējums par šādu ietekmi, lai kādā formā tā nebūtu, ir pietiekams, lai minētie uzņēmumi varētu tikt izslēgti no šīs procedūras.

Papildus IUB paskaidro, ka PIL un uz tā pamata izdoto Ministru kabineta 28.02.2017. noteikumu Nr. 107 “Iepirkuma procedūru un metu konkursu norises kārtība” (turpmāk – Ministru kabineta noteikumi Nr. 107) 24. un 61. punkts nosaka pasūtītāja rīcību gadījumā, ja izvēlētais pretendents atsakās slēgt publiskā iepirkuma līgumu, piemēram, ja pretendents, kuram piešķirtas iepirkuma līguma slēgšanas tiesības, atsakās slēgt iepirkuma līgumu ar pasūtītāju, iepirkuma komisija ir tiesīga pieņemt lēmumu iepirkuma līguma slēgšanas tiesības piešķirt nākamajam pretendētājam, kurš piedāvājis saimnieciski visizdevīgāko piedāvājumu, un pirms šāda lēmuma pieņemšanas iepirkuma komisija izvērtē, vai nākamais pretendents, kurš piedāvājis saimnieciski visizdevīgāko piedāvājumu, nav uzskatāms par vienu tirgus dalībnieku kopā ar sākotnēji izraudzīto pretendentu, kurš atteicās slēgt iepirkuma līgumu ar pasūtītāju. Ja nepieciešams, iepirkuma komisija ir tiesīga pieprasīt no nākamā pretendenta apliecinājumu un, pierādījumus, ka tas nav uzskatāms par vienu tirgus dalībnieku kopā ar sākotnēji izraudzīto pretendentu. Ja nākamais pretendents ir uzskatāms par vienu tirgus dalībnieku kopā ar sākotnēji izraudzīto pretendentu, iepirkuma komisija pieņem lēmumu pārtraukt iepirkuma procedūru, neizvēloties nevienu piedāvājumu.

IUB skaidro, ka Ministru kabineta 28.02.2017. noteikumi Nr. 107 “Iepirkuma procedūru un metu konkursu norises kārtība” neparedz pasūtītāja pienākumu un arī pretendentiem nav pienākums norādīt uzņēmumus, kas kopā ar konkrēto pretendentu būtu uzskatāmi par vienu tirgus dalībnieku, taču pasūtītājs var iepirkuma nolikumā norādīt un pieprasīt jebkuru informāciju, kas nepieciešama pretendentu atlasei un piedāvājumu izvērtēšanai.

Vienlaikus IUB informē, ka Administratīvā rajona tiesa, izskatot pieteikumu par IUB 2021. gada 21. janvāra lēmuma Nr. 4-1.2/21-20 atzīšanu par prettiesisku, ir vērsusies Eiropas Savienības Tiesā ar prejudiciālo jautājumu par šī Ministru kabineta noteikumu Nr. 107 regulējuma atbilstību direktīvai 2014/24/ES .

IUB norādītā tiesu prakse un citi avoti IUB skaidrojuma pamatošanai:

- 1) IUB informē, ka iepirkumā iesniegtu saistītu uzņēmumu piedāvājumu vērtēšana iepirkuma procedūrā skatīta IUB iesniegumu izskatīšanas komisijas 2021. gada 11. februāra lēmumā Nr. 4-1.2/21-11/2 (minētajā lietā tika lūgts un saņemts Konkurences padomes viedoklis par lietā vērtējamo informāciju un apstākļiem, lai pārbaudītu, vai piedāvājumi nav saskaņoti);
- 2) IUB iesniegumu izskatīšanas komisijas 2021. gada 21. maija lēmumā Nr. 4-1.2/21-107. Vienlaikus IUB norāda, ka lēmums Nr. 4-1.2/21-107 ir apstrīdēts Administratīvajā rajona tiesā. Senāts, izskatot blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas lēmumu par pagaidu noregulējumu šajā lietā, ir sniedzis viedokli, ka saistītu pretendentu izslēgšana no dalības iepirkuma procedūrā ir pamatota tikai saskaņā ar PIL 42. pantā paredzētajiem izslēgšanas noteikumiem (Senāta 2021. gada 23. septembra lēmums lietā Nr. A420182121; SKA-1260/2021);
- 3) Senāta 2021. gada 23. septembra lēmums lietā Nr. A420182121; SKA-1260/2021.
- 4) Eiropas Savienības Tiesas 2009. gada 19. maija spriedums lietā C-538/07;
- 5) Eiropas Savienības Tiesas 2018. gada 8. februāra spriedums lietā C-144/17, kurā vērtēta saistītu pretendentu izslēgšanas pamatotība.

“Saistītu uzņēmumu” regulējums PIL ietvarā

PIL 63. panta trešā daļa nosaka, ka *“apakšuzņēmēja veikamo būvdarbu vai sniedzamo pakalpojumu kopējo vērtību nosaka, ņemot vērā apakšuzņēmēja un visu attiecīgā iepirkuma ietvaros tā saistīto uzņēmumu veikamo būvdarbu vai sniedzamo pakalpojumu vērtību. Šā panta izpratnē par saistīto uzņēmumu uzskata kapitālsabiedrību, kurā saskaņā ar koncerna statusu nosakošajiem normatīvajiem aktiem apakšuzņēmējam ir izšķirošā ietekme vai kurai ir izšķirošā ietekme apakšuzņēmējā, vai kapitālsabiedrību, kurā izšķirošā ietekme ir citai kapitālsabiedrībai, kurai vienlaikus ir izšķirošā ietekme attiecīgajā apakšuzņēmējā”*. Koncernu likuma 3. pants nosaka kritērijus izšķirošas ietekmes identificēšanai, izdalot šādus kritērijus:

- 1) izšķirošo ietekmi, kas rodas uz koncernu līguma pamata (Koncernu likuma 3. panta pirmā daļa);
- 2) izšķirošo ietekmi, kas rodas uz līdzdalības pamata, ko var identificēt, piemēram, pēc šādām pazīmēm: balsu vairākums, tiesības iecelt izpildinstitūcijas vai pārraudzības institūciju locekļus, uz vienošanās pamata ar citiem dalībniekiem kontrolēt balsu vairākumu sabiedrībā u.c. (Koncernu likuma 3. panta trešā daļa);

Lai arī Koncerna likuma regulējums nav pēc savas interpretācijas identisks KL noteiktajam tirgus dalībnieka jēdzienam, tomēr atsevišķas Koncerna likuma pazīmes izšķirošas ietekmes noteikšanai ir tuvas tam, kādas ir noteiktas KL un izriet no KP prakses, piemērojot tirgus dalībnieka jēdzienu. Vienlaikus, tikai piemērojot KL noteiktā kompetencē, KP neparedz kompetenci individuālos gadījumos pētīt, vai tirgus dalībnieki ir saistīti vai nav, izņemot kā to veicot plašākas tirgus uzraudzības vai KL 11. panta pārkāpumu lietas ietvaros.

Tādējādi jau no esošā PIL regulējuma ir iespējams identificēt, ka pasūtītājam ir iespēja pēc Koncernu likumā noteiktām pazīmēm noteikt saistītos

apakšuzņēmējus. Tādējādi, KP skatījumā, minētais PIL noteiktais pēc analogijas no pasūtītāja puses var tikt piemērots attiecībā uz pretendentiem, nosakot to saistību, t.sk., iegūstot papildu informāciju iepirkumā noteiktā ietvarā.

VID termina "saistītas personas" interpretācija

VID skaidro¹⁷, ka VID saistītu personu noteikšanai par pamatu izmanto likuma "Par nodokļiem un nodevām" 1. panta pirmās daļas 18. punktā doto saistīto personu definīciju. Taču saistītu personu jēdziens nav interpretējams pilnībā strikti atbilstoši likuma normas gramatiskajam tvērumam. Katrai individuālajai situācijai pēc nepieciešamības tiek veikta padziļināta izvērtēšana, ņemot vērā radniecīgos tiesību aktos noteikto.

Ja personu starpā konstatējama vienošanās, kas atklātībai nav ziņota, vai pastāv citi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 1. panta pirmās daļas 18. punktā tieši neminēti apstākļi, kas norāda uz to savstarpējo saistību, saistītu personu termins tiek interpretēts plašāk, izmantojot atsauci uz likuma "Par nodokļiem un nodevām" 1. panta pirmās daļas 18. punkta "g"¹⁸ vai "h"¹⁹ apakšpunktu. Šādos gadījumos, lai pierādītu personu savstarpēju saistību, tiek vērtēta visa VID rīcībā esošā un kontroles pasākumos iegūtā informācija:

- aktuālā un vēsturiskā informācija par uzņēmumu darbības veidiem, darījumu partneriem, darba ņēmēju kustību, aktīvu nodošanu, amatpersonām, kases aparātiem, saimnieciskās darbības veikšanas vietām;

- citu iestāžu informācija (piemēram Ceļu satiksmes drošības departamenta informācija par transportlīdzekļiem);

- publiski pieejamā informācija (piemēram, lai uzzinātu domēna vārda lietotāju, tiek izmantoti *WHOIS PAKALPOJUMI* – [NIC » WHOIS](#));

- informācija, no kurām IP adresēm uzņēmumu pārstāvji veic saraksti ar VID;

- kādas personas pārstāv uzņēmumus (iespējams, ka tās ir vienas un tās pašas personas, piemēram, juridiskās personas valdes loceklis pats pārstāv darījumu partneri/us un slēdz savstarpējos līgumus/ veic darījumus, juridiskajām personām ir kopīgi advokāti, juristi, grāmatveži);

- vai darījumi faktiski notikuši (ja dokumenti noformēti ar darījuma partneri par faktiski nenotikušiem darījumiem, uzskata, ka tiek veiktas saskaņotas darbības, lai iegūtu fiskālas priekšrocības);

- par vairāku uzņēmumu saskaņotām darbībām, kuri iesaistījušies ļaunprātīgā likumu normu izmantošanā savās interesēs, lai mākslīgi organizētas darījumu shēmas realizēšanas rezultātā iegūtu labumu (ir pietiekoši, lai atzītu shēmas dalībnieku savstarpējo saistību, un, ja komercsabiedrību īpašnieki un amatpersonas ir radinieki, tas kalpo kā papildus pierādījumus).

¹⁷ VID 17.06. vēstule Nr. VID.4.1/17.26.1/59886 Konkurences padomei.

¹⁸ Saistītas personas — divas vai vairākas fiziskās vai juridiskās personas (izņemot kapitālsabiedrības, kuru saistību veido valstij vai pašvaldībai tieši piederošas kapitāla daļas vai akcijas) vai ar līgumu saistīta šādu personu grupa, vai šādu personu vai grupas pārstāvji, ja starp šīm personām papildus līgumam par konkrētu darījumu jebkādā formā ir noslēgta vienošanās (arī vienošanās, kas atklātībai nav darīta zināma) par jebkādu līgumā neparedzētu papildu atlīdzību vai šīs komercsabiedrības vai kooperatīvās sabiedrības veic cita veida saskaņotu darbību, lai samazinātu nodokļus.

¹⁹ Saistītas personas — divas vai vairākas fiziskās vai juridiskās personas (izņemot kapitālsabiedrības, kuru saistību veido valstij vai pašvaldībai tieši piederošas kapitāla daļas vai akcijas) vai ar līgumu saistīta šādu personu grupa, vai šādu personu vai grupas pārstāvji, ja fiziskajai personai (vai tās radiniekiem līdz trešajai pakāpei, vai laulātajam, vai ar šo fizisko personu svainībā esošajiem līdz otrajai pakāpei) tieši vai pastarpināti pieder vairāk nekā 50 procenti no komercsabiedrības pamatkapitāla vai daļu vērtības vai kooperatīvās sabiedrības paju vērtības vai fiziskajai personai (vai tās radiniekiem līdz trešajai pakāpei, vai laulātajam, vai ar šo personu svainībā esošajiem līdz otrajai pakāpei) ar līgumu vai citādi ir nodrošināta izšķiroša ietekme komercsabiedrībā vai kooperatīvajā sabiedrībā.

Savukārt gadījumos, kad saistītas personas definējums likumā "Par nodokļiem un nodevām" pietiekoši neizklāsta personas saistības ietvaru, piemēram, norādot, ka saistītas personas ir mātes un meitas komercsabiedrības vai kooperatīvās sabiedrības, bet nepaskaidrojot, kuras komercsabiedrības likuma "Par nodokļiem un nodevām" izpratnē ir uzskatāmas par mātes un meitas komercsabiedrībām, tiesību normas tulkošanai ir izmantojami radniecīgas tiesību nozares normatīvie akti.

Viens no radniecīgas tiesību nozares normatīvajiem aktiem ir Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likums. Tā 1. panta pirmās daļas 9. un 10. punktā ir noteikti koncerna mātes un meitas sabiedrības jēdzieni, definējot konkrētu komercsabiedrību vai kooperatīvo sabiedrību lomu attiecīgajā situācijā. VID transfertcenu risku analīzes procesā izmanto arī šajā likumā iekļauto saistītu personu jēdziena tvērumu, ja likumā "Par nodokļiem un nodevām" sniegtais skaidrojums nepietiekami paskaidro saistību starp diviem uzņēmumiem.

Gadījumos, ja Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likuma jēdziens "koncerns" pilnvērtīgi nepaskaidro konkrētu saistītu personu situāciju, ir izmantojami Koncernu likuma 2. un 3. pants, kuri daudz specifiskāk nosaka, kas ir koncerns, kāda ir valdošās un atkarīgās sabiedrības loma, kā arī definē izšķirošo ietekmi. Tādējādi arī Koncernu likumā lietotā terminoloģija tiek izmantota saistītu personu izvērtēšanā, ja nepieciešams tās identificēt specifiskāk.

Papildus Eiropas Savienības Tiesa ir argumentējusi, ka tas, vai darījumu galvenais mērķis ir vienīgi fiskālu priekšrocību iegūšana, izriet no attiecīgo darījumu satura un īstās nozīmes. Vērtējot darījumu, tiesa var ņemt vērā šo darījumu pilnībā mākslīgo raksturu, kā arī juridisku, ekonomisku un/vai personisku saistību starp uzņēmējiem, kuri ir iesaistīti nodokļu samazināšanas plānā (sk. Eiropas Savienības Tiesas 2006. gada 21. februāra sprieduma lietā C-255/02 Halifax 81. punktu).

No tiesu judikatūras atziņām izriet, ka personu saistība pati par sevi nav pamats secinājumam, ka starp tām notikušais darījums ir ar mērķi gūt fiskālas priekšrocības. Tomēr personu saistība varētu būt pamats noteiktos apstākļos rasties šaubām par šo personu savstarpējo darījumu patieso būtību. Atkarībā no apstākļiem var būt pamats šaubīties, piemēram, par darījuma vērtību (kas var novest pie transfertcenu piemērošanas) vai par apzinātu kopēju darbību fiskālu priekšrocību gūšanā, izmantojot nodokļu sistēmu. Šādam pieņēmumam ir jābūt saistītam ar kādiem apstākļiem, kas uzrāda darījumu patieso ekonomisko būtību un izvairīšanos no nodokļu nomaksas (sk. Senāta 2014. gada 30. oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-337 6. punktu).

Tādējādi šo uzņēmumu savstarpējo (auditā apstrīdēto) darījumu vērtējuma ietvaros ir jānoskaidro un jāņem vērā ne tikai darījuma pušu savstarpējā saistība, bet arī šo darījumu patiesais ekonomiskais raksturs un būtība.

Ņemot vērā iepriekšējās nodaļās norādīto, **Uzraudzības ziņojumā tiks izmantota definīcija "saistīti uzņēmumi" šādā kontekstā:**

- uzņēmumi, kas ir savstarpēji saistīti un veido vienu tirgus dalībnieku KL izpratnē;
- uzņēmumi, kas var būt savstarpēji saistīti cita regulējuma izpratnē, bet neveido vienu tirgus dalībnieku KL izpratnē un ir uzskatāmi par konkurentiem;
- uzņēmumi, kas ir savstarpēji neformāli saistīti, ņemot vērā, ka, piemēram, uzņēmumu amatpersonas ir radnieki, bet neveido vienu tirgus dalībnieku KL izpratnē un ir uzskatāmi par savstarpējiem konkurentiem.

Konkrētais tirgus

Saskaņā ar KL 1. panta 3.— 5. punktu *konkrētais tirgus – konkrētās preces tirgus, kas izvērtēts saistībā ar konkrēto ģeogrāfisko tirgu, kur konkrētās preces tirgus ir noteiktas preces tirgus, kurā ietverts arī to preču kopums, kuras var aizstāt ar šo noteikto precī konkrētajā ģeogrāfiskajā tirgū, ņemot vērā pieprasījuma un piedāvājuma aizstājamības faktoru, preču pazīmes un lietošanas īpašības, un konkrētais ģeogrāfiskais tirgus ir ģeogrāfiskā teritorija, kurā konkurences apstākļi konkrētās preces tirgū ir pietiekami līdzīgi visiem šā tirgus dalībniekiem.*

Konkrētais tirgus Uzraudzības ietvaros ir **kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšana Latvijas Republikas teritorijā, par ko LVM organizē atklātus konkursus**, saskaņā ar PIL un citiem Latvijas Republikā spēkā esošiem likumiem.

LVM iepirkumu procedūras par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu

LVM izsludina gan iepirkumu procedūras, kuru rezultātā tiek noslēgti ilgtermiņa līgumi par pakalpojumu sniegšanu, gan iepirkumu procedūras, kuru rezultātā tiek noslēgtas vispārīgās vienošanās par pakalpojumu sniegšanu un pēc tam tiek slēgti līgumi vispārīgās vienošanās ietvaros. Tabulā Nr. 1 redzami iepirkumi, ko LVM ir izsludinājusi kopš 2015. gada līdz šodienai un kuros piedalījušies Uzraudzības ietvaros aptaujātie tirgus dalībnieki:

Tabula Nr. 1

Laika periods par ko ir iepirkums	Vispārējā vienošanās (VV) vai iepirkums par ilgtermiņa līguma noslēgšanu (IL)	Iepirkuma numurs un nosaukums
2015. – 2016.g.	VV	AS LVM MS RP_2015_249_ak
2015. – 2018.g.	IL	AS LVM MS RP_2014_521_ak
2016. – 2017.g.	IL	AS LVM MS RP_2015_504_Ak
2016. – 2017.g.	IL	AS LVM MS RP_2016_306_Ak "Kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšana 2016. un 2017. gadā"
2017. – 2018.g.	IL	AS LVM MS RP_2016_545_Ak
2017. – 2018.g.	VV	AS LVM MS RP_2017_44_Ak "Kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšana 2017. - 2018. gadā, slēdzot vispārīgo vienošanos"

2018. – 2022.g.	IL	AS LVM MS RP_2017_391_Ak "Kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšana 2018.-2022.gadā"
2018. – 2020.g.	VV	AS LVM MS RP_2018_90_Ak "Kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšana, slēdzot vispārīgo vienošanos, 2018.-2020.gadā"
2018. – 2022.g.	IL	AS LVM MS RP_2017_391_Ak "Kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšana 2018.-2022.gadā"
2019. – 2020.g.	VV	AS LVM MS RP_2019_71_Ak "Kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšana 2019.–2020.gadā ar kokvedējiem, kas aprīkoti ar riepu spiediena kontroles sistēmu, slēdzot vispārīgo vienošanos"
2020. – 2022.g.	VV	Nr. AS LVM MS RP_2019_305_Ak "Kokmateriālu ar garumu līdz 16 metriem pārvadājumu pakalpojumu sniegšana 2020.–2022. gadā, slēdzot vispārīgo vienošanos"
2020. – 2021.g.	VV	AS LVM MS RP_2020_180_Ak "Kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšana ar kravas kokvedēju sastāviem, kas aprīkoti ar riepu spiediena kontroles sistēmu, slēdzot vispārīgo vienošanos, 2020.–2021.gadā"
2020. – 2022.g.	VV	AS LVM MS RP_2020_95_Ak "Kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšana, slēdzot vispārīgo vienošanos, 2020.–2022. gadā"
2021. – 2024.g.	IL	AS LVM MS RP_2020_292_Ak "Kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšana 2021.–2024. gadā"
2021. – 2022.g.	VV	AS LVM MS RP_2021_55_Ak "Kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšana, slēdzot vispārīgo vienošanos, 2021.–2022. gadā"

Kā redzams Tabulā Nr. 1, LVM regulāri izsludina atklātus konkursus par kokmateriālu pakalpojumu sniegšanu uz divu gadu ilgu periodu, kā rezultātā tiek noslēgtas vispārīgās vienošanās. LVM norāda, ka izvēlas slēgt līgumus vispārīgās vienošanās ietvaros, jo:

LVM pārvalda un apsaimnieko 1,62 milj. hektāru LR zemes, tai skaitā 1,60 milj. hektāru meža zemes, no kurām 1,39 milj. hektāru ir mežs. Viens no LVM īstenotajiem biznesa virzieniem ir koksnes produktu ražošana un piegāde. LVM kokmateriālu piegāžu jomā ik dienas jānodrošina aptuveni 25 000 m³, jeb 600–700 dažādu koksnes produktu kravu piegādes to pircējiem uz aptuveni 240 piegādes vietām no vairāk kā 2000 kokmateriālu krautuvēm visā Latvijas teritorijā. Minēto piegāžu nodrošināšanu veic LVM kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniedzēji ar 160–180 kravas kokvedēju sastāviem. LVM kokmateriālu pārvadājumu pakalpojuma izmaksas gadā sasniedz vairāk nekā () miljonus eiro.*

Lai nodrošinātu iepriekš minēto piegāžu veikšanu, LVM publiskā iepirkuma procedūru rezultātā slēdz līgumus un vispārīgo vienošanos ar kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniedzējiem. Vispārīgo vienošanos kokmateriālu pārvadājumu jomā LVM izvēlas, lai varētu kompensēt kokmateriālu krājumu un piegāžu apjomu svārstības, kas rodas sakarā ar nelabvēlīgo laika apstākļu (īpaši

pavasārī un rudenī) radīto nepieejamo krautuvju un slēgto ceļu izmaiņām. Tāpat vispārīgās vienošanās ietvaros ir iespējams īsā termiņā noslēgt līgumus par pakalpojumu sniegšanu gadījumos, kad tiek izbeigts kāds no ilgāka termiņa līgumiem vai tiek kavēta iepirkuma procedūras norise par ilgāka termiņa iepirkumu līgumu noslēgšanu, tādējādi nodrošinot LVM iespēju pildīt piegāžu saistības. Neiestājoties iepriekš minētajiem riskiem, līgumu apjoms vispārīgās vienošanās ietvaros tiek plānots līdz () % apjomā no kopējā gada piegāžu apjoma.²⁰*

Saskaņā ar PIL 1. panta 33. punktu vispārīgās vienošanās ir vienošanās starp vienu vai vairākiem pasūtītājiem un vienu vai vairākiem piegādātājiem, kuras mērķis ir noteikt un raksturot attiecīgā laikposmā slēdzamos iepirkuma līgumus un paredzēt noteikumus, saskaņā ar kuriem tie tiks slēgti (īpaši attiecībā uz cenām un, ja nepieciešams, paredzēto daudzumu). Vispārīgās vienošanās tiek slēgtas gadījumos, kad nav paredzams konkrēts pakalpojumu apjoms, kas būs nepieciešams konkrētā laika periodā (visbiežāk – īsā laika periodā), jo tas ir atkarīgs, piemēram, no laikapstākļiem u.c. iepriekš nezināmiem faktoriem. Pēc vispārīgās vienošanās noslēgšanas LVM nosūta uzaicinājumus konkrētiem uzņēmumiem, ar kuriem noslēgta vispārīgā vienošanās un tie elektroniski, ārpus Elektroniskās iepirkumu sistēmas, iesniedz piedāvājumus par konkrēto pakalpojumu apjomu, kas tobrīd ir nepieciešams. LVM tos izvērtē parastajā iepirkumu izvērtēšanas kārtībā. Šādā veidā LVM ir spējīgi operatīvāk slēgt līgumus ar tirgus dalībniekiem, ar ko noslēgta vispārīgā vienošanās, par pakalpojumu sniegšanu. Galvenais nosacījums – tirgus dalībnieki, iesniedzot piedāvājumus LVM pēc līguma par vispārīgās vienošanās noslēgšanas, nedrīkst piedāvāt augstāku cenu par to, kāda ir noslēgta vispārējā vienošanās.

Tāpat, kā redzams Tabulā Nr. 1, LVM izsludina iepirkumus par ilgtermiņa līgumu noslēgšanu.

Piemēram, detalizētāka informācija par nesenāko no LVM iepirkumiem – “Kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu 2021.–2024. gadā”, (AS LVM MS RP_2020_292_Ak) (turpmāk – Iepirkums) saskaņā ar Iepirkuma nolikumu.

Informācija par iepirkuma priekšmetu:

- iepirkuma priekšmets ir apaļo kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu, kā arī ar to saistīto pakalpojumu sniegšana saskaņā ar tehniskās specifikācijas un Līguma projekta noteikumiem;
- kopējais pārvadājamo kokmateriālu minimālais apjoms ir 6 024 480 m³ (seši miljoni divdesmit četri tūkstoši četri simti astoņdesmit kubikmetri) un maksimālais apjoms ir 11 188 320 m³ (vienpadsmit miljoni simts astoņdesmit astoņi tūkstoši trīs simti divdesmit kubikmetri) pārvadājamo kokmateriālu.

Pārvadājamo kokmateriālu apjoms ir sadalīts kokmateriālu iekraušanas pamata reģionos.

²⁰ 25.05.2021. LVM vēstule Nr. 4.1-3_012b_200_21_176 par papildu informācijas sniegšanu.

- Iepirkuma daļa Nolikuma izpratnē ir vienam kokvedēja sastāvam paredzētais pārvadājamo kokmateriālu apjoms Līguma izpildes laikā attiecīgajā kokmateriālu iekraušanas pamata reģionā. Pārvadājamo kokmateriālu apjoms ir sadalīts šādi:

Attēls Nr. 2

<i>Kokmateriālu iekraušanas pamata reģions</i>	<i>Kopējais pārvadājamo kokmateriālu minimālais apjoms (m³)</i>	<i>Kopējais pārvadājamo kokmateriālu maksimālais apjoms (m³)</i>	<i>Nepieciešamo kokvedēju sastāvu (Iepirkuma daļu) skaits</i>	<i>Vienam kokvedēja sastāvam paredzētais minimālais pārvadājamo kokmateriālu apjoms Līguma izpildes laikā (m³)</i>	<i>Vienam kokvedēja sastāvam paredzētais maksimālais pārvadājamo kokmateriālu apjoms Līguma izpildes laikā (m³)</i>
Rietumlatvija	1 447 600	2 688 400	10	144 760	268 840
Viduslatvija	1 681 680	3 123 120	13	129 360	240 240
Austrumlatvija	1 601 600	2 974 400	13	123 200	228 800
Ziemeļlatvija	1 293 600	2 402 400	10	129 360	240 240
Kopā:	6 024 480	11 188 320	46		

- Katrs pretendents ir tiesīgs iesniegt piedāvājumu par vienu vai vairākām Iepirkuma daļām vienā vai vairākos kokmateriālu iekraušanas pamata reģionos. **15 (piecpadsmit) Iepirkuma daļas ir maksimālais Iepirkuma daļu skaits**, kurās Iepirkuma līguma slēgšanas tiesības tiek piešķirtas vienam pretendentam.
- Pretendentu piedāvājumi tiek vērtēti visās Iepirkuma daļās tajos kokmateriālu iekraušanas pamata reģionos, kuros pretendenta iesniegtajā Izcenojumā ir norādīta vērtējamā cena.
- Plānotais kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu izpildes laiks ir no 2021. gada 6. aprīļa līdz 2024. gada 5. decembrim.

- Ja Līgums tiek noslēgts pēc 2021. gada 6. aprīļa, tad kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu izpildes laiku precizē, ņemot vērā Nolikuma 1.4.3. punktā noteikto plānoto Līguma izpildes laiku.
- Līguma izpildes laiks ir 44 mēneši. Līguma izpildes laiks var tikt pagarināts, ja nav izmantots viss Līgumā noteiktais pārvadājamo kokmateriālu maksimālais apjoms.
- Līguma izpildes vieta: Latvijas Republikas teritorija.
Kokmateriālu iekraušanas pamata reģioni: Rietumlatvija, Viduslatvija, Austrumlatvija un Ziemeļlatvija (Attēls Nr. 1). Precīzas kokmateriālu iekraušanas un piegādes vietas tiek norādītas transportēšanas darba uzdevumos saskaņā ar Līguma noteikumiem.
- Piedāvājuma izvērtēšanas kritērijs – saimnieciski visizdevīgākais piedāvājums, ņemot vērā cenu.

Tātad saskaņā ar Iepirkuma nolikumu viena uzņēmuma maksimālais iepirkuma daļu apjoms ir 15 iepirkuma daļas un tam ir tiesības iesniegt piedāvājumu četros reģionos – Rietumlatvija, Viduslatvija, Austrumlatvija un Ziemeļlatvija. Šis faktors arī varētu būt iemesls, kādēļ, iespējams, viena un tā pati persona dibina vairākus saistītus uzņēmumus – lai spētu pretendēt uz vairāk nekā 15 Iepirkuma daļām, plašākā Latvijas Republikas teritorijā. Formāli tie ir dažādi uzņēmumi, taču realitātē – viens tirgus dalībnieks vai saistīti uzņēmumi.

Saistītie uzņēmumi

Problemātika, organizējot un vērtējot LVM iepirkumus par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu – LVM iepirkumos par kokmateriālu pārvadājumu tirgu piedāvājumus iesniedz vairāki saistīti uzņēmumi (kas potenciāli varētu būt vai ir atzīstami par vienu tirgus dalībnieku) kā atsevišķas juridiskas personas, formāli kā neatkarīgi tirgus dalībnieki, ar, iespējams, mērķi piedalīties vairākās iepirkuma daļās (uzvarot pēc iespējas lielākā skaitā iepirkumu daļu). Piemēram, kā noteikts Iepirkuma nolikumā, tad katrs pretendents ir tiesīgs iesniegt piedāvājumu par vienu vai vairākām Iepirkuma daļām vienā vai vairākos kokmateriālu iekraušanas pamata reģionos, un 15 (piecpadsmit) Iepirkuma daļas ir maksimālais Iepirkuma daļu skaits, kurās Iepirkuma līguma slēgšanas tiesības tiek piešķirtas vienam pretendentam.

Situācijās, kad pirmsšķietami savstarpēji saistīti uzņēmumi iesniedz katrs savu piedāvājumu, rada bažas konkurentiem un LVM par uzņēmumu iespējamām saskaņotām darbībām un iespējamu aizliegtu vienošanos. Piemēram, Iepirkumā sūdzības un iesniegumus no tirgus dalībniekiem, kas piedalās LVM iepirkumos par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu, saņem gan LVM, gan IUB, gan KP, kā rezultātā tiek kavēta LVM iepirkumu procedūru norise, ņemot vērā, ka IUB sūdzību izskatīšana prasa laiku un iepirkums uz laiku tiek apturēts. Tā rezultātā mazāki tirgus dalībnieki vai potenciāli jauni tirgus dalībnieki, kas bija gatavi piedalīties Iepirkumā, bet kuriem jāgaida uz strīdu risināšanu dažādās institūcijās, zaudē interesi piedalīties LVM iepirkumos par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu. Iepriekš minētā situācija ietekmē konkurences apstākļus LVM iepirkumos par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu.

KP Uzraudzībā ir svarīgi noskaidrot, kā paši tirgus dalībnieki, kas ir savstarpēji saistīti, sevi pozicionē kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu tirgū, piedaloties LVM izsludinātajos atklātajos konkursos – vai tie paši sevi uzskata par neatkarīgiem tirgus dalībniekiem arī ārpus LVM iepirkumiem par kokmateriālu pakalpojumu sniegšanu vai vienu tirgus dalībnieku. Ja tie ir uzskatāmi par vienu tirgus dalībnieku KL izpratnē, kā tie nodrošina, ka piedāvājumi LVM iepirkumos par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojuma sniegšanu tiek sagatavoti un iesniegti neatkarīgi.

KP ir ieguvusi informāciju par šādiem tirgus dalībniekiem, kas piedalās LVM izsludinātajos iepirkumos par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu un pozicionē sevi kā neatkarīgus tirgus dalībniekus, bet, iespējams, faktiski varētu būt viens tirgus dalībnieks vai saistīti uzņēmumi:

- 1) SIA "Stiga RM", SIA "Temporum", SIA "Vella Kalpi" un SIA "Līgo Auto";
- 2) SIA "KRAUZERS", SIA "KURZEMES INVESTĪCIJU FONDS";
- 3) SIA "PATA", AS "Pata Saldus" un AS "Pata Strenči";
- 4) SIA "Mobaco", SIA "Mobaco Green", SIA "SAIDA PV" un SIA "LATGALES LOGS".

KP apkopja informāciju par iepriekš minētajiem uzņēmumiem un pieprasīja informāciju no tiem ar mērķi noskaidrot, kā šie tirgus dalībnieki paši sevi pozicionē kokmateriālu pakalpošanas tirgū, piedaloties LVM izsludinātajos iepirkumos un gadījumos, kad tie atzīstami par vienu tirgus dalībnieku – kā tie nodrošina neatkarīgi sastādītu piedāvājumu gatavošanu un iesniegšanu LVM.

Uzņēmumiem katram atsevišķi tika uzdoti jautājumi par komercdarbības veidiem, kā uzņēmums pats sevi pozicionē tirgū, piedaloties LVM iepirkumos par kokmateriālu pakalpojumu sniegšanu, kura persona uzņēmumā pieņem lēmumus par dalību LVM iepirkumos par kokmateriālu pakalpojumu sniegšanu, kuros no LVM iepirkumiem tie ir piedalījušies, sākot no 2016. gada, un vai tajos pašos iepirkumos ir piedalījušies arī saistītie uzņēmumi (kādi bija iemesli), ko uzskata par saviem lielākajiem konkurentiem kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanas tirgū, un vai uzņēmumi piedalās citos iepirkumos par kokmateriālu pārvadājumu sniegšanu, izņemot LVM organizētos.

Uzraudzības ziņojumā tirgus dalībnieku atbildes tiks norādītas apkopotā veidā.

SIA "Vella Kalpi", SIA "Līgo Auto", SIA "Stiga RM", SIA "Temporum"

KP uzskatīja par nepieciešamu iegūt informāciju no SIA "Vella Kalpi", SIA "Līgo Auto", SIA "Stiga RM", SIA "Temporum", jo formāli šie uzņēmumi ir neatkarīgi, bet ir vispārzināms fakts, uz ko norāda LVM un citi tirgus dalībnieki, ka šo uzņēmumu amatpersonas ir radnieki (SIA "Stiga RM" īpašnieks un valdes loceklis ir [BB], SIA "Vella Kalpi" īpašnieks un valdes loceklis ir [BB] brālis [CC], savukārt SIA "Līgo Auto" īpašniece ir [BB] sieva [DD]). Pastāv arī citas pazīmes tirgū, kas liecina par šo uzņēmumu saistību, piemēram, visām šīm sabiedrībām ir piederoši transportlīdzekļi ar numurzīmēm, kur skaitlisko daļu veido skaitlis "666", uz kravas

automašīnām, kas pieder SIA "Līgo Auto" un SIA "Vella Kalpi" tiek līmētas arī SIA "Stiga RM", SIA "Vella Kalpi", SIA "Līgo Auto" un SIA "Temporum" uzlīmes vienkopus, *Cvmarket.lv* SIA "Vella Kalpi" ir atrodama norāde uz SIA "Stiga RM" mājaslapu kā SIA "Vella Kalpi" mājaslapu un uzņēmumi, piedaloties LVM iepirkumos par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu, savstarpēji izmanto vienus transportlīdzekļus, ar tiem savstarpēji mainoties. Lai noskaidrotu, kā uzņēmumi paši sevi pozicionē tirgū, kā sagatavo neatkarīgus piedāvājumus utt., KP vērsās pie šo uzņēmumu pārstāvjiem, lai noskaidrotu atbildes uz jautājumiem.

Informācija par uzņēmumiem:

Tabula Nr.2

Uzņēmuma nosaukums	Juridiskā un faktiskā adrese	Amatpersonas	Dalībnieki	Patiesie labuma guvēji	Nozare	Neto apgrozījums
SIA "Vella Kalpi" (40103391956, 11.03.2011.)	Skrundas nov., Skrudas pag., "Oliņas", LV-3326	[CC]	[CC] (100 %)	[CC]	Mežizstrāde (NACE2 02.20).	2019.gadā - 11.7 m. EUR
SIA "Līgo Auto" (40103234172, 10.06.2009.)	Engures nov., Smārdes pag., "Gateris", LV-3129	[EE], [DD]	[DD] (100 %)	[DD]	Kravu pārvadājumi: auto (NACE2 49.41), kravu pārvadājumi pa autoceļiem (NACE2 0210), mežkopība un citas mežsaimniecības darbības, mežizstrāde (NACE2 0220).	2019.gadā - 3.23 m. EUR
SIA "Stiga RM" (40003194846, 06.05.1994.)	Kuldīgas nov., Kuldīga, Meistaru iela 1, LV-3301	[BB]	[BB] (100 %)	[BB]	Mežizstrāde (NACE2 02.20). Sīkāk - meža izstrāde, koksnes pārstrāde, transporta pakalpojumi, kokmateriālu un zāģmateriālu eksports, tehnikas iepirkšana, remonts, pirmspārdošanas sagatavošana, mārketinga, otrreizējo izejvielu pārstrāde celtniecība u.c. statūtos paredzētā darbība.	20.6 m. EUR
SIA "Temporum" (40103685384, 25.06.2013.)	Pasta 8, Tukums, Tukuma n., LV-3101 (juridiskā un faktiskā)	[BB]	SIA "Stiga RM"	[BB]	Mežizstrāde (NACE2 02.20).	0,71 m. EUR

Kā norādīts nodaļā "Normatīvais regulējums", radniecība vai laulība starp uzņēmumu īpašniekiem nav pietiekams pamatojums uzņēmumu atzīšanai par vienu tirgus dalībnieku, svarīgi ir konstatēt viena vai vairāku tirgus dalībnieku izšķirošu ietekmi pār vienu vai vairākiem citiem tirgus dalībniekiem.

Konkrētajā gadījumā SIA "Līgo Auto" vienīgā kapitāldaļu turētāja ir [DD], savukārt personas ar pārstāvības tiesībām ir [DD] un [EE]. SIA "Vella Kalpi" vienīgais kapitāldaļu turētājs un reizē vienīgā persona ar pārstāvības tiesībām ir [CC]. Ne SIA "Līgo Auto", ne [DD] nav iespējas kontrolēt lēmumu pieņemšanu vai iecelt

amatpersonas SIA "Vella Kalpi" valdē. Tāds pats secinājums izdarāms attiecībā uz SIA "Vella Kalpi" un [CC] iespējām realizēt izšķirošu ietekmi SIA "Līgo Auto". Līdz ar to SIA "Līgo Auto" un SIA "Vella Kalpi" uzskatāmi par neatkarīgiem tirgus dalībniekiem atbilstoši KL 1. panta 9. punktam. SIA "Stigma RM" vienīgais kapitāldaļu turētājs un valdes loceklis ir [BB], kas analogiski iepriekš secinātajam nozīmē, ka SIA "Stigma RM" nevar realizēt izšķirošu ietekmi pār SIA "Līgo Auto" un SIA "Vella Kalpi" un otrādi.

Par vienu tirgus dalībnieku, KL izpratnē, ir atzīstamas SIA "Stiga RM" un SIA "Temporum", ņemot vērā faktu, ka SIA "Temporum" vienīgais dalībnieks ir SIA "Stiga RM", kas pieder [BB], kas arī ir vienīgā amatpersona abos uzņēmumos un patiesais labuma guvējs.

Uzraudzības ietvaros KP 12.01.2022. veica procesuālās darbības saskaņā ar KL 9. panta piektās daļas 1. un 3. punktu (turpmāk – Apmeklējums) pie SIA "Vella Kalpi", SIA "Līgo Auto", SIA "Stiga RM" un SIA "Temporum" uzņēmumu juridiskajā un faktiskajā adresē Tukumā, Pasta ielā 8. Apmeklējuma priekšmets bija iegūt paskaidrojumus un informāciju par SIA "Vella Kalpi", SIA "Līgo Auto", SIA "Temporum" un SIA "Stiga RM" darba organizāciju un dalību, piedaloties LVM organizētajos iepirkumos par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu, un Apmeklējuma mērķi – skaidrot konkurences apstākļus LVM organizētajos iepirkumos par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu.

Apmeklējuma laikā tika saņemti paskaidrojumi no SIA "Vella Kalpi" valdes locekļa [CC], SIA "Stiga RM" biroja administratores [FF], SIA "Stiga RM" un SIA "Temporum" valdes locekļa [BB] un SIA "Līgo Auto" valdes locekles [DD].

KP secinājumi par SIA "Vella Kalpi", SIA "Līgo Auto", SIA "STIGA RM" un SIA "Temporum" dalību LVM iepirkumos par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu

- SIA "Līgo Auto", SIA "Vella Kalpi", SIA "STIGA RM", SIA "Temporum" nav viens tirgus dalībnieks KL izpratnē, tomēr neviens no uzņēmumu amatpersonām nenoliedz, ka tie ir saistīti uzņēmumi, konkrēti, radinieki, un sadarbojas, kad tas ir nepieciešams un pieļaujams, un ka uzņēmumi atrodas vienā biroja ēkā, tādā veidā ekonomējot administratīvās izmaksas.
- Kā norāda SIA "STIGA RM" valdes loceklis [BB], SIA "STIGA RM" pēdējo reizi piedalījās LVM iepirkumā par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu 2015. gadā (līgums beidzās 2018. gadā), un SIA "Temporum" dažkārt piedalās LVM iepirkumos par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu tikai ar kokvedējiem, kuri ir aprīkoti ar paaugstinātas caurejamības riepas spiediena sistēmām (speciāli iepirkumi), līdz ar to secināms, ka SIA "STIGA RM" un SIA "Temporum" nav konkurents ne SIA "Līgo Auto", ne SIA "Vella Kalpi", kuri šobrīd regulāri piedalās LVM iepirkumos par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu.
- Ne SIA "Līgo Auto", ne SIA "Vella Kalpi" nenoliedz, ka ar SIA "STIGA RM" ir noslēgts līgums par loģistikas pakalpojumu sniegšanu, jo SIA "STIGA RM" pieder loģistikas programma "kokvedis", ar kā palīdzību tiek nodrošināta loģistika uzņēmumiem, kas faktiski būtu traktējama kā horizontāla sadarbība KL izpratnē. SIA "Vella Kalpi" un SIA "Līgo Auto" norāda, ka SIA

- "STIGA RM" darbinieks [GG] ir persona, kas fiziski veic darbus, kas saistīti ar loģistiku gan SIA "Līgo Auto", gan SIA "Vella Kalpi" līgumu ar LVM izpildes stadijā un kontaktējas ar LVM uzņēmumu vārdā. [GG] citādāk nepiedalās neviena no uzņēmumu darbībām, piemēram, lēmumu pieņemšanā par dalību iepirkumos, cenu un tehniskā piedāvājuma sastādīšanā utt.
- SIA "Līgo Auto" un SIA "Vella Kalpi" amatpersonas norāda, ka lemj par dalību iepirkumos vienpersoniski, sastāda piedāvājumus vienpersoniski un norāda, ka trešajām personām neatklāj komercnoslēpumu, kas attiecas uz dalību LVM iepirkumos par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu. Lai arī uzņēmumu birojs atrodas vienā ēkā, piedāvājumi tiek gatavoti dažādās vietās (katrs savā kabinetā vai arī katrs savā dzīvesvietā gatavo piedāvājumus). Saskaņā ar saņemtajiem paskaidrojumiem, komercnoslēpumu saturošu informāciju uzņēmumi glabā katrs pie sevis: darba datorā, papīrā. Tas netiek glabāts nekur kopīgi: serveros, mākoņos vai kopējās telpās.
 - SIA "Līgo Auto" un SIA "Vella Kalpi" sadarbība izpaužas arī, vienam no otra nomājot kokvedējus, kas nepieciešami noslēgto līgumu ar LVM saistību izpildei. Par nomu tiek slēgti savstarpēji līgumi, kas izskaidro arī to, kā dēļ uz kokvedējiem dažkārt ir uzlīmes ar abu uzņēmumu logo – tas ir, līdzīgs vizuālais noformējums. Kā norādīja [DD], LVM līgumos ir ietverta prasība, ka uz kokvedēja jābūt uzņēmuma logo, kas sniedz ar šo kokvedēju pakalpojumus LVM, un tā kā uzņēmumi viens no otra nomā kokvedējus, ir abu uzņēmumu uzlīmes, kas nav nomainītas. Saistībā ar SIA "STIGA RM" uzņēmuma logo un informāciju uz SIA "Līgo Auto" un SIA "Vella Kalpi" kokvedējiem, SIA "Līgo Auto" un SIA "Vella Kalpi" norāda, ka abiem uzņēmumiem ar SIA "STIGA RM" ir noslēgti līgumi par reklāmas izvietošānu. Papildus jāuzsver, ka SIA "STIGA RM" valdes loceklis [BB] skaidro, ka nav nekad slēpuši savstarpējo saistību.
 - SIA "Vella Kalpi" un SIA "Līgo Auto" amatpersonas norāda, ka uzskata viens otru par konkurentiem. Abi uzņēmumi sniedz pakalpojumus tur, kur uzņēmums faktiski atrodas vai atkarībā no darbinieku dzīvesvietām, tas ir (*), (*) un arī (*).
 - Ņemot vērā iepriekš minēto un no tirgus dalībniekiem iegūto informāciju, secināms, ka uzņēmumi SIA "Vella Kalpi", SIA "Līgo Auto" un SIA "Temporum" (SIA "STIGA RM" vairs nepiedalās LVM iepirkumos par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu) lemj par dalību LVM iepirkumos par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu neatkarīgi un sastāda piedāvājumus iepirkumiem neatkarīgi. KP rīcībā nav informācija par pretējo.
 - LVM vērsa KP uzmanību par uzņēmumu SIA "Vella Kalpi", SIA "Līgo Auto", SIA "Temporum" un SIA "STIGA RM" saistību tādēļ, ka, piemēram, uzņēmumu valdēs ir radnieki, uzņēmumi atrodas vienā ēkā un viens no otra nomā kokvedējus. Iepriekš minētās pazīmes nebija pietiekamas, lai konstatētu, ka šie uzņēmumi atzīstami par vienu tirgus dalībnieku KL 1. panta 2. un 9. punkta izpratnē. Apmeklējumā papildus iegūtā informācija arī neliecina, ka SIA "Vella Kalpi", SIA "Līgo Auto" un SIA "Temporum" un SIA "STIGA RM" būtu uzskatāmi par saistītiem uzņēmumiem KL izpratnē.

Vienlaikus KP uzsver, ka apstākļi, piemēram, ka uzņēmumu valdēs ir radnieki, uzņēmumi atrodas vienā ēkā, regulāri nomā viens no otra kokvedējus utt., var radīt pasūtītājam pamatotas bažas par to, vai iepirkumu piedāvājumi ir sagatavoti neatkarīgi.

SIA "KRAUZERS" un SIA "KURZEMES INVESTĪCIJU FONDS"

KP uzskatīja par nepieciešamu iegūt informāciju no SIA "KRAUZERS" un SIA "KURZEMES INVESTĪCIJU FONDS", jo abi šie uzņēmumi aktīvi piedalās LVM izsludinātajos konkursos par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu un ir saistīti uzņēmumi – SIA "KRAUZERS" ir SIA "KURZEMES INVESTĪCIJU FONDS" vienīgais dalībnieks, SIA "KRAUZERS" un SIA "KURZEMES INVESTĪCIJU FONDS" patiesie labuma guvēji ir vienas un tās pašas fiziskās personas. Pastāv arī citas pazīmes, uz kurām norādīja LVM, kas liecina par šo uzņēmumu saistību, piemēram:

- SIA "KRAUZERS" un SIA "KURZEMES INVESTĪCIJU FONDS" piedāvājumu nodrošinājumu iemaksu apliecinajos dokumentos (maksājuma uzdevumos) maksājuma mērķa ieraksts noformēts vienādi, iepirkuma identifikācijas numura norādē ietverot identiskas specifiskas atšķirības no Iepirkuma nolikumā norādītā iepirkuma identifikācijas numura, kas varētu norādīt, ka maksājumus veikusi viena persona;
- Administrējot LVM organizēto kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu iepirkumu rezultātā noslēgtos līgumus, LVM ir konstatējusi gadījumus, kad SIA "KRAUZERS" un SIA "KURZEMES INVESTĪCIJU FONDS" kokvedēju sastāvu vai personāla izmaiņu iesniegumus paraksta un iesniedz viena un tā pati persona. Saskaņojums kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanai svētdienās SIA "KRAUZERS" un SIA "KURZEMES INVESTĪCIJU FONDS" vārdā Pasūtītājam tiek iesūtīts no vienas elektroniskā pasta adreses un vienā elektroniskā pasta sūtījumā.

Lai noskaidrotu, kā uzņēmumi paši sevi pozicionē tirgū, kā sagatavo neatkarīgus piedāvājumu utt., KP vērsās pie šo uzņēmumu pārstāvjiem, lai noskaidrotu atbildes uz jautājumiem.

Informācija par uzņēmumiem:

Tabula Nr. 3

Uzņēmuma nosaukums	Juridiskā un faktiskā adrese	Amatpersonas	Dalībnieki	Patiesā labuma guvēji	Nozare	Neto apgrozījums
SIA "KRAUZERS" (40003421968, 07.12.1998.)	Talsu nov., Talsi, Celtnieku iela 23, LV-3201 Fatiskā - "Jaunkrūzas", Laidzes p., Talsu n., LV-3280	[HH], [II]	[II] (50 %) un [HH] (50 %)	[HH] un [II]	Mežizstrāde (NACE 02.20).	2020. gadā 17,7 m.
SIA "KURZEMES INVESTĪCIJU FONDS" (41203025205, 01.11.2005.)	Talsu nov., Ģibuļu pag., Jaunzemes, "Melbas", LV-3201 Faktiskā - "Jaunkrūzas", Laidzes p., Talsu n., LV-3280	[JJ]	KRAUZERS, SIA (100%)	[II] un [HH]	(NACE2 64.91) Finanšu noma, (NACE2 4941). Kravu pārvadājumi pa autoceļiem.	2020. gadā 0,85 m.

Ņemot vērā faktu, ka SIA "KURZEMES INVESTĪCIJU FONDS" 100 % dalībnieks ir SIA "KRAUZERS", uzņēmumi ir atzīstami par vienu tirgus dalībnieku KL 1. panta 9. punkta izpratnē, un tādā KL 11. panta pirmajā daļā ietvertais vienošanās aizliegums nav attiecināms.

KP secinājumi par SIA "KRAUZERS" un SIA "KURZEMES INVESTĪCIJU FONDS" dalību LVM iepirkumos par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu

- SIA "KRAUZERS" un SIA "KURZEMES INVESTĪCIJU FONDS" ir atzīstami par vienu tirgus dalībnieku, tomēr, kā norāda iepriekš minētie tirgus dalībnieki, tie saimniecisko darbību, kas saistīta ar LVM iepirkumiem par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu, veic katrs neatkarīgi: pieņem lēmumus par dalību, sagatavo un iesniedz piedāvājumus LVM. Kā norāda SIA "KURZEMES INVESTĪCIJU FONDS", mātes uzņēmums SIA "KRAUZERS" ir noteicis rīcības brīvību attiecībā uz saimnieciskās darbības īstenošanu (t.i., kokizstrādājumu pārvadāšanu), pamatā pieprasot veikt tādas darbības, lai uzņēmums strādātu ar peļņu Komerclikuma izpratnē. SIA "KRAUZERS" nepārvalda SIA "KURZEMES INVESTĪCIJU FONDS" ikdienas darbību un tikai valdes loceklis [JJ] pieņem lēmumus, kas nepieciešami, lai SIA "KURZEMES INVESTĪCIJU FONDS" veiktu komercdarbību.
- Lai arī SIA "KURZEMES INVESTĪCIJU FONDS" savu darbību, kas saistīta ar LVM iepirkumiem par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu, veic neatkarīgi, SIA "KURZEMES INVESTĪCIJU FONDS" ir atkarīga no SIA "KRAUZERS", jo tās īpašumā nav neviens kokvedējs, ar kuriem tiek nodrošināta pakalpojumu sniegšana LVM – kokvedēji tiek nomāti no SIA "KRAUZERS".
- SIA "KURZEMES INVESTĪCIJU FONDS" kokmateriālu pārvadājumus primāri veic (*) (ilgtermiņa līgumu gadījumā) un (*) ((*) – īstermiņa līgumu gadījumā – tas ir vispārīgās vienošanās ietvaros, jo tajā reģionā atrodas darbinieku dzīvesvietas). Saskaņā ar KP iegūto informāciju no Iepirkumu uzraudzības biroja datu bāzes un Elektroniskās iepirkumu sistēmas, SIA "KRAUZERS" savus piedāvājumus arī sniedz pārsvarā (*) un (*). Līdzīgi kā citi tirgus dalībnieki norāda, ka pakalpojumu sniegšanu veic uzņēmuma bāzes vietas atrašanās reģionā vai šoferu dzīves vietas reģionā. Tas izskaidro, kādēļ abi uzņēmumi sniedz pakalpojumus (*) un (*). SIA "KRAUZERS" arī norāda, ka kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšana nav primārais SIA "KRAUZERS" darbības veids.
- Ņemot vērā iepriekš iegūto informāciju par SIA "KRAUZERS" un SIA "KURZEMES INVESTĪCIJU FONDS", uzņēmumi darbības, kas saistītas ar piedāvājumu iesniegšanu LVM iepirkumos par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu, gatavo neatkarīgi, tomēr SIA "KURZEMES INVESTĪCIJU FONDS" ir atkarīgs no SIA "KRAUZERS", ņemot vērā faktu, ka tam nepieder neviens kokvedējs, kas nepieciešams LVM pakalpojumu sniegšanai, līdz ar to pastāv risks, ka uzņēmumi apmainās ar informāciju, kas normālas konkurences apstākļos būtu jāglabā kā komercnoslēpums, piemēram, šajā gadījumā – nākotnes plānu atklāšana saistībā ar plānoto

dalību LVM iepirkumos par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu. LVM norādītās pazīmes par uzņēmumu saistību liecina par to, ka šie uzņēmumi sadarbojas pēc iepirkumu rezultātu paziņošanas līgumu izpildes periodos, kas nav aizliegts, tai skaitā, ņemot vērā faktu, ka tie atzīstami par vienu tirgus dalībnieku KL izpratnē.

SIA "PATA", AS "PATA SALDUS" un AS "PATA STRENČI"

SIA "PATA", AS "PATA SALDUS" un AS "PATA STRENČI" uzņēmumu nosaukumi jau liecina par to saistību, kā arī KP jau iepriekš ir saņēmusi un izvērtējusi informāciju par šo uzņēmumu saistību un sniegusi atbildi²¹ iesniedzējam, norādot, ka šie trīs uzņēmumi ir atzīstami par vienu tirgus dalībnieku KL 1. panta 9. punkta izpratnē. Ņemot vērā, ka šie uzņēmumi aktīvi piedalās LVM iepirkumos par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu, KP uzskatīja par nepieciešamu noskaidrot, kā tie nodrošina neatkarīgu piedāvājumu sastādīšanu un iesniegšanu LVM.

Informācija par uzņēmumiem:

Tabula Nr. 4

Uzņēmuma nosaukums	Juridiskā un faktiskā adrese	Amatpersonas	Dalībnieki	Pietiesie labuma guvēji	Nozare	Neto apgrozījums
SIA "PATA" (40003448619, 10.06.1999.)	Siguldas nov., Inčukalna pag., Inčukalns, Miera iela 2, LV-2141, faktiskā – Cēsu 14, Rīga, LV- 1012	[KK], [LL]	[KK] (100%)	[KK]	Mežizstrāde (NACE2 02.20). (NACE2 4673) Kokmateriālu, būvmateriālu un sanitārtehnikas ierīču vairumtirdzniecība.	2020. gadā – 155,8 m.
AS "PATA Saldus" (40003020121, 26.08.1991.)	Saldus nov., Saldus, Kuldīgas iela 86C, LV- 3801, faktiskā – Kuldīgas 86c, Saldus, Saldus n., LV-3801	[OO], [LL], [KK], [PP], [MM], [NN]	Nav pieejama informācija.	[KK]	Mežizstrāde (NACE2 02.20), (NACE2 1610). Zāģēšana, ēvelēšana un impregnēšana.	2020. gadā – 57,6 m.
AS "PATA Strenči" (40003009124, 20.06.1991.)	Smiltenes nov., Launkalnes pag., Silva, "Silvas Lejas", LV- 4729	[RR], [LL], [KK], [MM], [AC]	Nav pieejama informācija.	[KK] (kontrolē caur SIA "PATA")	Mežizstrāde NACE 02.20	2020. gadā – 11.7 m.

SIA "PATA" daļas uzņēmumos: SIA "PATA BOARD" (100 %), SIA "FASHION 5" (100 %), SIA "SALDUS MEŽRŪPNIECĪBAS UZŅĒMUMS" (90 %), SIA "Jēkabpils

²¹ KP 04.02.2021. atbilde Nr. 1.7-4/185 uz 21.01.2021. Nr. 4-1.1/118 IUB iesniegumu.

industriālais parks" (20 %), SIA "ECO FUNGUS" (70 %), SIA "PATA Jēkabpils" (81 %), SIA FORTUS" (100 %), SIA "PATA Energy" (100%).

AS "PATA Saldus" daļas uzņēmumos: SIA "SALDUS ENERĢIJA" (19,54 %) un SIA "PATA Jēkabpils" (19 %).

AS "PATA Strenči" daļas uzņēmumos: SIA "Smiltenes MRS" (100 %), SIA "SALDUS MEŽRŪPniecības Uzņēmums" (10 %).

Tirgus dalībnieki SIA "PATA", AS "PATA Saldus" un AS "PATA Strenči" ir atzīstami par vienu tirgus dalībnieku KL 1. panta 9. punkta izpratnē, līdz ar to, KL 11. panta pirmajā daļā ietvertais vienošanās aizliegums nav attiecināms.

KPI secinājumi par SIA "PATA", AS "PATA Strenči" un SIA "PATA Saldus" dalību LVM iepirkumos par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu

- SIA "PATA", SIA "PATA Saldus", SIA "PATA Strenči" ir atzīstami par vienu tirgus dalībnieku KL izpratnē. Uzņēmumu savstarpējo saistību neviens no uzņēmumiem nenoliedz.
- SIA "PATA" sniedz LVM kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu (*), SIA "PATA Saldus" sniedz pakalpojumus (*) un SIA "PATA Strenči" (*). Katrs uzņēmums sniedz kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumus LVM katrs savā reģionā, un par šo teritoriju sadalījumu visi uzņēmumi ir informēti un respektē. Tas, ka uzņēmumi sniedz pakalpojumus LVM katrs savā reģionā, ir pamatojums tam, ka tie savus piedāvājumus nesaskaņo un nekad nav saskaņojuši. Secināms, ka, iespējams, uzņēmumiem ir kopēja stratēģija vismaz par to, kurā reģionā katrs uzņēmums iesniegs savu piedāvājumu. AS "PATA STRENČI" arī norāda, ka lēmumu par dalību iepirkumos mēdz pieņemt [LL], kas arī lemj par SIA "PATA" dalību LVM iepirkumos par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu.
- Lai arī uzņēmumi norāda, ka lemj par dalību iepirkumos neatkarīgi un sastāda iepirkumu dokumentāciju un to iesniedz neatkarīgi, KP neformāli iegūtā informācija²² liecina par pretējo, tomēr, ņemot vērā, ka šie uzņēmumi ir atzīstami par *viens tirgus dalībnieks*, vienošanās aizliegums uz šiem uzņēmumiem nav attiecināms saskaņā ar KL.

SIA "Mobaco Green", SIA "SKAIDA PV" un SIA "LATGALES LOGS"

KP ir informācija par SIA "SKAIDA PV", SIA "Mobaco Green" saistību, tai skaitā, ka uzņēmumu patiesie labuma guvēji ir vienas un tās pašas personas. Papildus, vērtējot iepriekš minēto uzņēmumu saistību, KP ieguva informāciju arī par SIA "LATGALES LOGS", kas arī ir saistīts ar SIA "SKAIDA PV" un SIA "Mobaco Green" un piedalās LVM iepirkumos par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu. KP ir arī saņēmusi neformālu informāciju, ka ar SIA "SKAIDA PV", SIA "Mobaco Green" un līdz ar to SIA "LATGALES LOGS" saista uzņēmumu SIA "Mobaco". Ņemot vērā iepriekš minēto, KP uzskatīja par nepieciešamu noskaidrot, kā tie nodrošina neatkarīgu piedāvājumu sastādīšanu un iesniegšanu LVM.

²² Informācija, piemēram, ka visu trīs kapitālsabiedrību piedāvājumus LVM iepirkumiem par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu paraksta viena un tā pati persona un par dalību iepirkumos lemj viena un tā pati persona.

Informācija par uzņēmumiem:

Tabula Nr.5

Uzņēmuma nosaukums	Juridiskā un faktiskā adrese	Amatpersonas	Dalībnieki	Patiesā labuma guvēji	Nozare	Apgrozījums
SIA "Mobaco Green" (40003907668, 19.03.2007.)	Rīga, Stabu iela 92-6, LV-1009	[SS]	SIA "SKAIDA PV" (100%)	[UU] un [TT] (kontrolē caur SIA "SKAIDA PV")	Kravu pārvadājumi: auto (NACE2 49.41). Kravu pārvadājumi pa autoceļiem.	2020. gadā 2,06 m.
SIA "SKAIDA PV" (42403010023, 17.09.1999.)	Rēzeknes nov., Kaunatas pag., Kaunata, LV-4622, faktiskā - Kaunata, Rāznas 11, Kaunatas p., Rēzeknes n., LV-4622	[TT]	[TT] (50.00%) [UU] (50 %)	[UU] un [TT]	Mežizstrāde (NACE 02.20).	2020. gadā 5,38 m.
SIA "LATGALES LOGS", (42403010146, 08.10.1999.)	Rēzekne, Strādnieku šķērsiela 9, LV-4604	[TT]	SIA "SKAIDA PV" (100 %)	[UU] un [TT] (kontrolē caur SIA "SKAIDA PV")	Durvis, logi (NACE2 47.78). Citur neklasificēta jaunu preču mazumtirdzniecība specializētajos veikalos (NACE2 4941). Kravu pārvadājumi pa autoceļiem.	2020. gadā - 2,39 m.

SIA "SKAIDA PV" daļas uzņēmumos: SIA "Mobaco Green" (100 %) un SIA "LATGALES LOGS" (100 %).

Ņemot vērā faktu, ka SIA "Skaida PV" ir 100 % dalībnieks gan SIA "Mobaco Green", gan SIA "LATGALES LOGS", visi trīs uzņēmumi uzskatāmi par vienu tirgus dalībnieku KL 1. panta 9. punkta izpratnē, un tāpēc KL 11. panta pirmajā daļā ietvertais vienošanās aizliegums nav attiecināms.

Ņemot vērā KP esošo informāciju, SIA "Mobaco Green" nereti tiek saistīts ar SIA "Mobaco", tādēļ KP ieguva informāciju par SIA "Mobaco" īpašniekiem un dalībniekiem:

SIA "Mobaco" (40003854820, 08.09.2006.)

Juridiskā adrese: Ķekavas nov., Ķekavas pag., "Kaldari", LV-2123

Faktiskā adrese: Ķekava, "Daivas", Ķekavas p., Ķekavas n., LV-2123

Amatpersonas: [VV], [ZZ]

Dalībnieki: [ZZ] (51.09 %), [AA] (35 %), [AB] (13.91 %)

Nozare: (NACE2 49.41) kravu pārvadājumi pa autoceļiem, (NACE2 4511) automobiļu un citu vieglo transportlīdzekļu pārdošana, (NACE2 6820) sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana un pārvaldīšana.

Patiesie labuma guvēji: [ZZ] un [AA]

Neto apgrozījums 2020. gadā – 0,14 m.

Ņemot vērā, ka uzņēmumiem ir atšķirīgas amatpersonas, dalībnieki un patiesā labuma guvēji, SIA "Mobaco" un SIA "Mobaco Green" uzskatāmi par neatkarīgiem tirgus dalībniekiem. KP rīcībā nav informācijas par pazīmēm, kas varētu liecināt par SIA "Mobaco" un SIA "Mobaco Green", SIA "SKAIDA PV" vai SIA "LATGALES LOGS" savstarpējo saistību vai darbībām, kas varētu būt aizliegtas saskaņā ar KL 11. panta pirmo daļu.

KPI secinājumi par SIA "SKAIDA PV", SIA "LATGALES LOGS" un SIA "Mobaco Green" dalību LVM iepirkumos par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu

- Ņemot vērā faktu, ka uzņēmumiem SIA "Mobaco Green", SIA "SKAIDA PV" un SIA "LATGALES LOGS" ir viens un tas pats īpašnieks un patiesā labuma guvējs, uzņēmumi ir viens tirgus dalībnieks KL 1. panta 9. punkta izpratnē. LVM iepirkumos par kokmateriālu pakalpojumu sniegšanu SIA "SKAIDA PV" un SIA "LATGALES LOGS" ir piedalījušies vai nu pa vienam, vai arī iesniedzot piedāvājumus kā personu apvienība. Kā norāda uzņēmumu valdes loceklis – šādi šie uzņēmumi piedalās iepirkumos tieši tā iemesla dēļ, lai LVM nerastos šaubas par iespējamu piedāvājumu sagatavošanu saskaņoti, t.i., lai nerastos pārpratumi.
- SIA "SKAIDA PV" valdes loceklis un SIA "Mobaco Green" valdes loceklis parakstījuši rīkojumu par SIA "Mobaco Green" neatkarīgu dalību iepirkumos.
- SIA "Mobaco Green" SIA "SKAIDA PV" pieder no 2019. gada 18. decembra, līdz ar to pirms tam šie bija divi neatkarīgi tirgus dalībnieki. Kopš SIA "SKAIDA PV" ir SIA "Mobaco Green" īpašniece, tie ir piedalījušies vienos un tajos pašos iepirkumos divas reizes, taču tas ir noticis autonomi, jo SIA "Mobaco Green" [SS] ir izdots rīkojums par to, ka dalība iepirkumos un viss, kas ar to saistīts, tiek nodrošināta autonomi.
- SIA "SKAIDA PV" un SIA "LATGALES LOGS" pakalpojumus LVM sniedz (*), jo tur faktiski atrodas uzņēmums. Savukārt SIA "Mobaco Green" sniedz pakalpojumus LVM (*) tā paša iemesla dēļ – faktiskā uzņēmuma atrašanās vieta.
- Katram no uzņēmumiem īpašumā ir pietiekams skaits kokvedēju, lai nebūtu nepieciešams nomāt kokvedējus no kāda cita uzņēmuma, lai nodrošinātu kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu LVM.
- KP secina, ka, ņemot vērā uzņēmumu sniegto informāciju, tie nenoliedz uzņēmumu savstarpējo saistību, bet LVM iepirkumos par kokmateriālu pakalpojumu sniegšanu sagatavo piedāvājumus neatkarīgi un lemj par dalību iepirkumos autonomi.

Uzraudzībā vērtētās informācijas apkopojums un analīze

Secinājumi pēc visu uzņēmumu sniegtās informācijas

Uzņēmumu saistība un to juridiskā novērtējuma aspekti

Tirgus dalībnieki vai konkurenti savstarpēji konkurē pirms un piedāvājumu iesniegšanas brīdī pasūtītājam. Tas nozīmē, ka vissvarīgākais aspekts ir, ka tirgus dalībnieki, kas arī var būt saistīti vai atzīstami par vienu tirgus dalībnieku, piedāvājumus LVM iepirkumiem par kokmateriālu pārvaldījumu pakalpojumu sniegšanu sagatavo un iesniedz neatkarīgi, kā arī neatklāj viens otram savus nākotnes plānus saistībā ar dalību vai dalības noteikumiem iepirkumos (glabā uzņēmuma komercnoslēpumu, kas saistīts ar dalību LVM iepirkumos). Fakts, ka uzņēmumi ir saistīti vai uzņēmumu valdēs ir radinieki utt., pats par sevi neliecina, ka piedāvājumi iepirkumiem ir sagatavoti saskaņoti. Turklāt par piedāvājumu iespējamu saskaņošanu neliecina arī, piemēram, dažādas sadarbības formas starp neatkarīgiem tirgus dalībniekiem, kas pašas par sevi nav aizliegtas KL izpratnē, piemēram, apstākļi, ka uzņēmumi viens no otra nomā kokvedējus, vai tas, ka uzņēmumiem ir piesaistīts viens un tas pats loģistikas speciālists līgumu izpildēs. To apliecina arī Senāts ²³: *"Šaubas pirmšķietami nerada arī otrs pieteicējas arguments saistībā ar visu trīs sabiedrību norādīto vienu un to pašu kontaktpersonu, kura pārziņa loģistikas jautājumus. Kā par to liecina sabiedrību paskaidrojumi pasūtītājam, loģistikas pakalpojums, ko trešā persona sniedz pārējām divām saistītajām sabiedrībām par maksu, tiek sniegts iepirkuma līguma izpildes gaitā, līdz ar to tam nevajadzētu būt saistībai ar piedāvājumu sagatavošanas procesu un secīgi – arī norādītajai kontaktpersonai nebūtu pamata tikt iesaistītai šajā procesā. Līdz ar to pirmšķietami nevar apgalvot, ka šādas kontaktpersonas norādīšana uzreiz nozīmē to, ka piedāvājumi ir saskaņoti."*

Saskaņā ar PIL regulējumu, kuru apstiprina EST judikatūra, vairāki uzņēmumi, kas ir atzīstami par savstarpēji saistītiem uzņēmumiem²⁴, ir tiesīgi iesniegt katrs savu, neatkarīgi sastādītu piedāvājumu iepirkumos, tomēr galvenais uzsvars ir uz - **neatkarīgi sagatavoti** (tie nedrīkst būt iesniegti koordinēti vai savstarpēji saskaņoti, proti, tie nav nedz patstāvīgi, nedz neatkarīgi)²⁵. Tikai šādu neatkarīgi sagatavotu piedāvājumu iesniegšana nodrošinās vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanu iepirkumos. Jebkurā gadījumā viens vienīgs secinājums par kontroles attiecībām starp attiecīgajiem uzņēmumiem sakarā ar īpašumtiesībām vai balsu skaitu parastās kopsapulcēs nav pietiekams, lai līgumslēdzēja iestāde varētu automātiski izslēgt šos uzņēmumus no līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras, nepārbaudot, vai šādām attiecībām ir bijusi konkrēta ietekme uz šo piedāvājumu neatkarību²⁶. PIL ietvaros pasūtītājs būs tiesīgs izslēgt pretendentu

²³ Senāta 2021. gada 23. septembra lēmums lietā Nr. A420182121; SKA-1260/2021.

²⁴ Sk. arī EST 17.05.2018. sprieduma lietā C-531/16, *Šiaulių regiono atlieku tvarkymo centras*, 21. punktu un tajā minēto judikatūru, kurā minēts *"Savienības tiesībās, [..], nav paredzēts vispārējs aizliegums savstarpēji saistītiem uzņēmumiem iesniegt piedāvājumus vienā publisko iepirkumu procedūrā. Turklāt no judikatūras izriet, ka, ņemot vērā Savienības intereses nodrošināt iespēju piedalīties konkursā pēc iespējas lielākam pretendentu skaitam, Savienības tiesību efektīva piemērošana netiktu nodrošināta, ja savā starpā saistītiem uzņēmumiem sistemātiski tiktu aizliegts piedalīties vienā publisko iepirkumu procedūrā"*.

²⁵ EST 17.05.2018. sprieduma lietā C-531/16, *Šiaulių regiono atlieku tvarkymo centras*, 29. punktu.

²⁶ EST 17.05.2018. sprieduma lietā C-531/16, *Šiaulių regiono atlieku tvarkymo centras*, 38. punktu; EST 19.05.2009. spriedumu lietā C-538/07, 32. punkts; EST 23.12.2009. sprieduma lietā C-376/08, *Serrantoni*, 39. un 40. punkts; EST 22.10.2015. sprieduma lietā C-425/14, *Impresa Edilux*, 36. punkts

no dalības iepirkuma procedūrā tikai tādā gadījumā, ja būs iespējams konstatēt pretendenta atbilstību PIL 42. panta pirmās daļas 6. punktam²⁷, taču priekšnosacījums minētā izslēgšanas noteikuma piemērošanai ir pieņemts kompetentas institūcijas lēmums vai tiesas spriedums, kas stāties spēkā un kļuvis neapstrīdams un nepārsūdzams. Gadījumā, ja pasūtītājam ir pamatotas aizdomas, ka iepirkuma procedūrā netiek ievērota godīga konkurence, tas varētu arī pārtraukt izsludināto iepirkuma procedūru.

Tas, vai piedāvājumi patiesi ir neatkarīgi sagatavoti starp uzņēmumiem, kas ir viens tirgus dalībnieks KL izpratnē, nav pārbaudāms KP kompetences ietvaros, pat ja pasūtītājam ir aizdomas par to, ka šie piedāvājumi ir sagatavoti saskaņoti un tas iesniedz iesniegumu KP. KP nav pilnvaras šo informāciju pārbaudīt, piemēram, ierosinot lietu un veicot procesuālās darbības pie šiem uzņēmumiem, jo saskaņā ar KL vienošanās aizliegums attiecas tikai uz neatkarīgiem tirgus dalībniekiem. Šobrīd situācija ir tāda, ka uzņēmumi, kas ir atzīstami kā viens tirgus dalībnieks, potenciāli var palikt nesodīti pat tādā situācijā, ja tie ir savstarpēji saskaņojuši dalības noteikumus vai pašus piedāvājumus iepirkumam. KP jau 2015. gadā aicināja pasūtītājus iepirkumu dokumentācijā iekļaut neatkarības deklarācijas²⁸, ko parakstot, uzņēmumi apliecina, ka piedāvājums ir izstrādāts neatkarīgi, ko LVM ir ieviesusi savā praksē, kā arī uzņēmumus ir vērts aicināt iepazīties ar pašnovērtējuma rīkiem, kas pieejami KP mājas lapā²⁹. Taču jāņem vērā arī EST judikatūra, ka *"ja līgumslēdzējas iestādes rīcībā nonāk objektīvi pierādījumi, kas liek apšaubīt piedāvājumu patstāvīgo un neatkarīgo raksturu, tai ir jāizvērtē visi attiecīgie apstākļi, kuru rezultātā ir ticis iesniegts piedāvājums, lai novērstu un atklātu elementus, kas var izraisīt konkursa procedūras pārkāpumu, kā arī labotu to sekas, tostarp vajadzības gadījumā pieprasot pusēm iesniegt noteiktu informāciju un pierādījumus"*³⁰. Attiecīgi pienākums veikt sākotnējo novērtējumu un informācijas iegūšanu gulstas uz pasūtītāju, t.sk. par saistītiem uzņēmumiem, kas darbojas tajā pašā tirgū.

No visiem uzņēmumiem, par ko KP ir saņemta informācija kā par saistītiem uzņēmumiem, tikai SIA "Vella Kalpi", SIA "Līgo Auto", SIA "STIGA RM" un SIA "Temporum" ir atzīstami par savstarpēji neatkarīgiem tirgus dalībniekiem KL izpratnē. SIA "Mobaco Green", SIA "SKAIDA PV" un SIA "LATGALES LOGS" (savstarpēji), SIA "KURZEMES INVESTĪCIJU FONDS" un SIA "KRAUZERS" (savstarpēji) un SIA "PATA", SIA "PATA Saldus", SIA "PATA Strenči" (savstarpēji) ir atzīstami par vienu tirgus dalībnieku KL izpratnē. Par konkurentiem konkrētajā tirgū ir uzskatāmi sasaistītie uzņēmumi SIA "Vella Kalpi", SIA "Līgo Auto", SIA "Temporum" un SIA "STIGA RM" (SIA "STIGA RM" laika periodā līdz aptuveni 2018. gadam), kas varētu būt izskaidrojams ar to, ka tie patiesi ir neatkarīgi tirgus dalībnieki un, neskatoties uz uzņēmumu amatpersonu starpā esošajām radniecīgajām saitēm, ņemot vērā Apmeklējumā iegūto informāciju, LVM iepirkumos piedāvājumus iesniedz vai iesniedza neatkarīgi viens no otra. Pārējie aptaujātie tirgus dalībnieki, kas atzīstami par vienu tirgus dalībnieku, pie saviem lielākajiem konkurentiem nav norādījuši nevienu no saviem saistītajiem

²⁷ Ar 03.03.2022. likuma "Grozījumi Publisko iepirkumu likumā" spēkā stāšanos 01.01.2023., izslēgšanas gadījumu skaits par pretendentu pieļautiem konkurences tiesību pārkāpumiem palielināsies. Sk. PIL 42. panta pirmās daļas 5. punkts, 42. panta septītās daļas 1. un 2. punkts (PIL 01.01.2023. redakcijā).

²⁸ Paraugš pieejams KP mājas lapā - <https://www.kp.gov.lv/lv/jaunums/konkurences-padome-aicina-iepirkumu-pretendentus-apliecinat-savu-neatkaribu-0>

²⁹ Informācija pieejama KP mājas lapā - <https://www.kp.gov.lv/lv/pasnovertejuma-riki>

³⁰ Sk. arī EST 17.05.2018. sprieduma lietā C-531/16, *Šiaulių regiono atlieku tvarkymo centras*, 33. punktu

uzņēmumiem, lai arī faktiski, iesniedzot neatkarīgus piedāvājumus LVM iepirkumos par kokmateriālu pakalpojumu sniegšanu, tie savstarpēji ir uzskatāmi par konkurentiem. No šī varētu secināt, ka faktiski tie viens otru neuzskata par konkurentiem KL 1. panta 7. punkta izpratnē, piedaloties iepirkumos konkrētajā tirgū. Tādējādi uzņēmumu saistības formas LVM organizētos iepirkumos atšķiras. Ir uzņēmumi, kas ir KL izpratnē atzīstami par vienu tirgus dalībnieku, un ir uzņēmumi, starp kuru īpašniekiem (fiziskām personām) lai arī pastāv radniecīgas saites, tomēr tie uzskatāmi par neatkarīgiem tirgus dalībniekiem.

Visi aptaujātie uzņēmumi, kas atzīstami par vienu tirgus dalībnieku, norāda, ka uzņēmumu saistību neslēpj – tā ir publiski pieejama informācija. Vairākums no uzņēmumiem norāda, ka LVM nekad nav izvirzījusi prasību norādīt saistītos uzņēmumus, iesniedzot piedāvājumu LVM iepirkumā, un tie nekad to nav darījuši. Arī informāciju par tiem uzņēmumu, kuru īpašniekiem konstatējamas radniecīgas saiknes, pasūtītājs nepieciešamības gadījumā var noskaidrot. SIA "Vella Kalpi", SIA "Līgo Auto", SIA "STIGA RM" un SIA "Temporum", kas atzīstami par neatkarīgiem tirgus dalībniekiem, norāda, ka faktu, ka uzņēmumu amatpersonas savstarpēji ir radnieki, nekad nav slēpuši. Arī informācija par uzņēmumu sadarbību ar citiem neatkarīgiem pretendentiem ir noskaidrojama no pasūtītāja puses.

Kopumā var secināt, ka prakse startēt saistītiem uzņēmumiem no KP novērojumiem LVM iepirkumos ir izteiktāka nekā citos iepirkumos, ko KP ir vērtējusi savā praksē, kas var būt saistīts arī ar to, ka LVM iepirkumos ir ierobežojumi vienam uzņēmumam uzvarēt, kā arī iepirkumiem ir reģionāls raksturs (izmaksu ziņā izdevīgāk iepirkumos startēt uzņēmumiem, kas atrodas konkrētā reģionā). Tāpat tas iespējami mazina biznesa riskus, ļaujot diversificēt dažādu biznesa specializāciju. Tādējādi minētie apstākļi iespējami veicina saistītu uzņēmumu dibināšanu.

Tādējādi KP secina, ka PIL neaizliedz saistītu uzņēmumu dalību iepirkumos (fizisko personu radniecība, mazākuma dalībnieks bez izšķirošas ietekmes u.tml.). Vienlaikus PIL pieprasa, lai arī šādos gadījumos piedāvājumi tiktu sagatavoti neatkarīgi. KL šādu prasību attiecina tikai uz neatkarīgiem tirgus dalībniekiem, kas neveido vienu tirgus dalībnieku.

Jāņem vērā, ka atkarībā no uzņēmumu saistības veida var būt atšķirīgs juridisks novērtējums, gan piemērojot KL, gan PIL kontekstā, un atšķirīgas juridiskas sekas. Tādējādi pasūtītājam, rodoties sākotnējām šaubām par piedāvājumu sakrītībām, būtu vēlams izvērtēt tirgus dalībnieku saistību, gan iegūstot datus no Uzņēmumu reģistra (turpmāk – UR), ja šādi dati ir noskaidrojami UR, gan, ja nepieciešams, pieprasot piedāvājuma sagatavošanas neatkarības apliecinājumā norādīt uzņēmumus, kas ir dažādās formās saistīti (viens tirgus dalībnieka ietvaros, mazākuma akcionārs vai radniecība) un kuri arī darbojas konkrētā tirgū (piem., kokmateriālu pārvaldīšanas tirgū), arī varbūt nestratē konkrētā iepirkumā, norādot saistības pakāpi.

Ja individuālā gadījumā nepieciešams veikt izvērtējumu par pretendentu saistību iepirkumā, tad var nepieciešamības gadījumā izmantot analogisku pieredzi. Ņemot vērā arī VID Uzraudzībā sniegto informāciju, par uzņēmumu saistību liecina ne tikai vienas un tās pašas amatpersonas vai dalībnieki uzņēmumos, bet arī kopīgie darbinieki, kopīgie saimnieciskie līdzekļi, piemēram, aktīvi, transports utt., līdz ar to pasūtītājam būtu jāvērtē neformāli saistīto uzņēmumu, kas sniedz piedāvājumu

iepirkumā, aktuālā un vēsturiskā informācija, ne tikai par uzņēmumu amatpersonām un dalībniekiem, bet arī, piemēram, par:

- uzņēmumu darbības veidiem;
- darba ņēmējiem;
- personām, kas faktiski, ne tikai formāli, pārstāv uzņēmumus;
- dalībnieku un īpašnieku iespējamajām radnieciskajām saitēm (radniecisko saišu esība starp uzņēmuma dalībniekiem vai amatpersonām kalpo kā indikators iespējamajai neformālajai saistībai)
- aktīvu nodošanu (tai skaitā transporta līdzekļi);
- saimnieciskās darbības veikšanas vietām;
- mātes un meitas sabiedrībām u.c.

Neatkarīgo sabiedrību, kurus saista radniecība u.c., sadarbības nosacījumi

Piemēram, SIA "Vella Kalpi" un SIA "Līgo Auto", kas saskaņā ar KL ir neatkarīgi tirgus dalībnieki, piedalās iepirkumos, iesniedzot katrs savu piedāvājumu un pēc līguma noslēgšanas ar LVM savstarpēji sadarbojas, piemēram, nomājot vienam no otra kokvedžus, palīdz viens otram jautājumos, kas saistīti ar loģistiku, izvieto reklāmas uz citam uzņēmumam piederoša kokvedēja, nomā viens no otra telpas. Kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu nozarē visizplatītākais sadarbības veids saistītu uzņēmumu starpā ir kokvedēju iznomāšana vienam no otra – tā ir izplatīta prakse, lai uzņēmumi spētu izpildīt līguma saistības apstākļos, ja kāds no īpašumā esošajiem kokvedējiem, piemēram, pēkšņi atrodas remontā vai ja uzņēmuma īpašumā ir nepietiekošs skaits kokvedēju, vai īpašumā nav neviens kokvedējs. Tādā gadījumā meitas uzņēmums, slēdzot nomas līgumu, kokvedžus nomā no mātes uzņēmuma, piemēram, SIA "KURZEMES INVESTĪCIJU FONDS", kura īpašumā nav neviena kokvedēja, tos nomā no SIA "KRAUZERS", kas viena tirgus dalībnieka ietvaros KL 11. panta ietvarā nerada sekas. Vienlaikus, piemēram, SIA "Vella Kalpi" nomā kokvedžus no SIA "Līgo Auto" un norāda, ka, ja nebūtu iespējams iznomāt no SIA "Līgo Auto", kas ir saistīts uzņēmums, tad nepieciešamības gadījumā nomātu no cita konkurenta. Tāpat SIA "Stiga RM" nodrošina vienotu loģistikas darbību SIA "Vella Kalpi" un SIA "Līgo Auto".

PIL neaizliedz iepirkuma pretendentu sadarbību, ne iesniedzot kopīgu piedāvājumu, ne piesaistot apakšuzņēmējus ne viena tirgus dalībnieka ietvaros, ne neatkarīgiem uzņēmumiem. Vienlaikus PIL izvirza papildus prasības, kad un kāda informācija par sadarbību ir sniedzama pasūtītājam, lai nodrošinātu, ka pasūtītājs ir informēts un kaut kādos gadījumos arī akceptējis konkrētu sadarbības formas un sadarbības uzņēmuma maiņu.

Sadarbība KL ietvaros netiek ierobežota sadarbībai viena tirgus dalībnieka ietvaros. Tādējādi savstarpēja auto iznomāšana un cita sadarbība netiek pakļauta KL noteiktiem ierobežojumiem.

Neatkarīgu uzņēmumu starpā sadarbības formas, kas vērstas uz efektīvizāciju, inovāciju u.tml., tiek atbalstīta un primāri vērtējama kā pieļaujama sadarbības formas, bet, uzliekot zināmus nosacījumus, kuri izriet no KL 11. panta un pakārtotiem MK noteikumiem (piemēram., *Ministru kabineta 29.09.2008 noteikumi Nr. 798 "Noteikumi par atsevišķu horizontālo sadarbības vienošanos nepakļaušanu Konkurences likuma 11. panta pirmajā daļā noteiktajam vienošanās aizliegumam"* (turpmāk – MK noteikumi Nr. 798). Neatkarīgiem uzņēmumiem

sadarbības pieļaujamības novērtējums šādos gadījumos ir jāveic patstāvīgi. Tādējādi sadarbības aspekti, gan sniedzot kopīgus piedāvājumus, gan sadarbojoties citā veidā, būtu padziļināti izvērtējami konkurences tiesību kontekstā.

Saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 798, tirgus dalībnieku vienošanās par, piemēram, regulāra savstarpēja auto iznomāšana konkurentam, vienas loģistikas programmas izmantošana, slēdzot par to savstarpēju līgumu, ir horizontāla sadarbības vienošanās – vienošanās starp esošiem vai potenciāliem konkurentiem par kopīgu darbību, lai efektīvizētu saimniecisko darbību. Saskaņā ar KL 11. panta otro daļu par spēkā esošām tiek atzītas tādas vienošanās, kuras veicina preču ražošanas vai realizācijas uzlabošanu vai ekonomisko attīstību, radot labumu patērētājiem, un tām šā panta pirmajā daļā noteikto aizliegumu nepiemēro, turklāt šīs vienošanās:

1) neuzliek attiecīgajiem tirgus dalībniekiem ierobežojumus, kuri nav nepieciešami minēto mērķu sasniegšanai;

2) nedod iespēju likvidēt konkurenci ievērojamā konkrētā tirgus daļā.

Saskaņā ar 29.09.2009 Ministru kabineta noteikumu Nr. 798 "Noteikumi par atsevišķu horizontālo sadarbības vienošanos nepakļaušanu Konkurences likuma 11. panta pirmajā daļā noteiktajam vienošanās aizliegumam" (turpmāk – MK noteikumi) 7. un 8. punktu vienošanās aizliegumam netiek pakļautas horizontālās sadarbības vienošanās par kopīgu preces iepirkumu, pārdošanu vai izplatīšanu, kā arī par kopīgu preces reklamēšanu vai citiem preces popularizēšanas pasākumiem, ja tajās tieši vai netieši iesaistīto tirgus dalībnieku kopējā tirgus daļa nepārsniedz 15 %.

Sadarbības veidi, kas ir minēti, piemēram, starp SIA "Vella Kalpi", SIA "Līgo auto", SIA "Stiga RM", ir auto savstarpēji regulāri iznomāšanas pakalpojumi starp neatkarīgiem uzņēmumiem, sadarbība reklāmas izvietojumā, sadarbība un informācijas kopīgā loģistikas sistēmas "kokvedējs" ietvaros un uzņēmumiem pašiem ir jānovērtē, vai šāda horizontāla sadarbība ir atļauta un nepārkāpj pieļaujamās sadarbības robežas starp konkurentiem, ņemot vērā MK noteikumus Nr. 798 un KL 11. panta otro daļu.

Lai novērtētu pretendentu darbību atbilstību PIL un iegūtu pilnīgu un patiesu informāciju, pasūtītājam būtu jābūt iespējai pieprasīt informāciju par pretendentu savstarpējo sadarbību, ja tā skar iepirkumu.

Komercnoslēpuma glabāšana un neatkarīgu piedāvājumu sagatavošana

Kā jau iepriekš minēts, atbilstoši PIL būtiska uzņēmumiem, kas darbojas kā viens tirgus dalībnieks tirgū, bet startējot ar vairākiem uzņēmumiem iepirkumos, ir piedāvājumu neatkarīga sagatavošana. Viena tirgus dalībnieka uzņēmumu sadarbība netiek ierobežota KL ietvarā. Vienlaikus atbilstoši KL neatkarīgu uzņēmumu sadarbības novērtēšanā būtu jāņem vērā jau iepriekš norādītie pamatnosacījumi.

Gan saistītiem uzņēmumiem viena tirgus dalībnieka ietvaros, gan saistītiem neatkarīgiem tirgus dalībniekiem/uzņēmumiem būtisks aspekts ir neatkarīgu piedāvājumu iesniegšanai publiskā iepirkumā. Tādējādi ir būtiski arī, kā tiek nodrošināta komercnoslēpuma glabāšana un tas, ka informācija iepirkuma sagatavošanai un iesniegšanai netiek nodota nevienam citam pretendentam iepirkumā. Tas prasa, ka uzņēmumi ne tikai faktiski neatļauti nenodod komercnoslēpumu saturošu informāciju, bet arī veic pasākumus, kas šādus riskus

mazina, piemēram, nodrošina, ka amatpersonas un darbinieki šajos uzņēmumos nepārklājas, uzņēmumi neatrodas vienās telpās u.c.

Uzņēmumos, kas ir viena tirgus dalībnieka sastāvā, komercnoslēpuma apmaiņa kopumā ir pieļaujama, izņemot gadījumus, kad vairāki saistītie uzņēmumi piedalās konkurējošā publiskā iepirkumā. To, ka viena tirgus dalībnieka ietvaros uzņēmumu starpā netiek saskaņoti piedāvājumi vienā iepirkumā, var nodrošināt, nosakot procedūru (kārtību), kas paredz īpašu pienākumu nodrošināt informācijas neatkarīgu iegūšanu, izveidošanu un glabāšanu konkrētā uzņēmumā, kas plāno piedalīties iepirkumos.

No iegūtās informācijas secināms, ka visi aptaujātie uzņēmumi norāda, ka labi apzinās to, ka piedāvājumi LVM jāizstrādā un jāiesniedz neatkarīgi un ka glabā katrs savu komercnoslēpumu uzņēmuma iekšienē, kas attiecas uz dalību un piedāvājumu sagatavošanu LVM iepirkumos par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu. Tomēr, piemēram, SIA "PATA" un SIA "PATA Strenči" norāda, ka [LL], kas ir abu uzņēmumu amatpersona, abos uzņēmumos lemj par dalību LVM iepirkumos par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu. Tātad secināms, ka var pastāvēt risks par iespējamu informācijas apmaiņu, kas var ietekmēt uzņēmumu neatkarīgu piedāvājumu sagatavošanu.

Vairums uzņēmumu, piemēram, SIA "KRAUZERS" un SIA "KURZEMES INVESTĪCIJU FONDS", SIA "SKAIDA PV" un SIA "Mobaco Green", ir savstarpēji vienojušies, ka mātes uzņēmums ir noteicis rīcības brīvību attiecībā uz saimnieciskās darbības, kas saistīta ar kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu un dalību LVM iepirkumos – mātes uzņēmums nepārvalda meitas uzņēmuma ikdienas darbību, kas saistīta tai skaitā ar piedāvājumu sagatavošanu LVM iepirkumiem par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu. Tomēr jautājums ir, vai tas tā *de facto* arī notiek, ka saistītie uzņēmumi pilnīgi neatkarīgi ir spējīgi izstrādāt piedāvājumus un lemt par dalību, ņemot vērā arī faktu, ka, piemēram, SIA "KURZEMES INVESTĪCIJU FONDS" īpašumā nav neviena kokvedēja un tie tiek nomāti no SIA "KRAUZERS", kas nozīmē, ka SIA "KURZEMES INVESTĪCIJU FONDS" ir atkarīgs no SIA "KRAUZERS" un autonomija ir ierobežota. Savukārt, kā norāda SIA "SKAIDA PV" un SIA "LATGALES LOGS" valdes loceklis, LVM iepirkumos par kokmateriālu pakalpojumu sniegšanu SIA "SKAIDA PV" un SIA "LATGALES LOGS" ir piedalījušies pārsvarā vai nu pa vienam, vai iesniedzot piedāvājumus kā personu apvienība, lai LVM nerastos šaubas par iespējamu piedāvājumu sagatavošanu saskaņoti, līdz ar to secināms, ka šie uzņēmumi apzinās, ka, ņemot vērā, ka tie ir viens tirgus dalībnieks, iesniedzot divus atšķirīgus piedāvājumus, pasūtītājam var rasties šaubas par piedāvājumu sagatavošanas apstākļiem.

Ņemot vērā iepriekš minēto, secināms, ka pastāv lielāks risks saistītu uzņēmumu starpā par sensitīvas informācijas noplūdi, piemēram, par dalību nākotnes iepirkumā, šo uzņēmumu starpā, kas arī ietekmē konkurences apstākļus LVM iepirkumos par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu, un paši tirgus dalībnieki to ļoti labi apzinās.

Saistīto uzņēmumu reģionālais izvietojums un specializācija.

Visi aptaujātie uzņēmumi norāda, ka pakalpojumus sniedz tajos Latvijas Republikas reģionos, kur uzņēmumi faktiski atrodas un, piemēram, kur ir dzīvesvietas uzņēmuma šoferiem, jo tas ir finansiāli izdevīgāk šoferiem izmaksājamo algu un degvielas izmaksu ziņā. Piemēram, saistītie uzņēmumi SIA

"PATA", AS "PATA Strenči", AS "PATA Saldus", sniedz pakalpojumus un piedalās iepirkumos katra uz savu Latvijas reģionu – SIA "PATA" sniedz LVM kokmateriālu pārvaldījumu pakalpojumu (*) un (*), SIA "PATA Saldus" sniedz pakalpojumus (*) un SIA "PATA Strenči" (*). Šie uzņēmumi faktu, ka uzņēmumi sniedz pakalpojumus LVM katrs savā reģionā, norāda kā pamatu tam, ka tie savus piedāvājumus nesaskaņo. Uzņēmumu reģionālais izvietojums arī kaut kādā mērā skaidro, ka tie piedalās atšķirīgos iepirkuma lotēs.

Tāpat var secināt, ka starp uzņēmumiem tiek veidota specializācija, kur, piemēram, SIA "Temporum" atšķirībā no SIA "Vella Kalpi" un SIA "Līgo auto" specializējas atšķirīgu pakalpojumu sniegšanā, vai, piemēram, kādam no uzņēmumiem, kas atzīstami par vienu tirgus dalībnieku, kas piedalās LVM iepirkumos par kokmateriālu pārvaldījumu pakalpojumu sniegšanu, tas nav prioritārais darbības veids. Tas ir novērojams arī citām sabiedrībām, kas šajā Uzraudzībā ir vērtētas.

Secinājumi un priekšlikumi

1. Attiecībā uz Uzraudzībā vērtēto uzņēmumu savstarpējo saistību ir izdalāmas 2 situācijas. Ir uzņēmumi, kas ir uzskatāmi par vienu tirgus dalībnieku KL izpratnē:

- SIA "KRAUZERS" un SIA "KURZEMES INVESTĪCIJU FONDS" ;
- SIA "PATA", AS "Pata Saldus" un AS "Pata Strenči" ;
- SIA "Mobacco Green", SIA "SKAIDA PV" un SIA "LATGALES LOGS".

Savukārt attiecībā par SIA "Stiga RM, SIA "Vella Kalpi" un SIA "Līgo auto" Tirgus Uzraudzības laikā netika konstatēts, ka tie varētu tikt atzīti par vienu tirgus dalībnieku KL izpratnē³¹. Ņemot vērā minēto, šie tirgus dalībnieki KL izpratnē ir atzīstami par neatkarīgiem tirgus dalībniekiem.

2. Ņemot vērā minēto, no KL izriet šādi galvenie principi, kas tirgus dalībniekiem būtu jāievēro, lai atbilstu PIL un KL tiesību normām:
- ja viena tirgus dalībnieka 2 vai vairāki uzņēmumi ir iesnieguši savstarpēji neatkarīgi sagatavotus piedāvājumus, tad ir ievērots PIL;
 - ja viena tirgus dalībnieka 2 vai vairāki uzņēmumi ir iesnieguši savstarpēji koordinētus vai saskaņotus piedāvājumus, tad nav ievērots PIL regulējums, bet nav KL normu pārkāpums³²;
 - ja neatkarīgi tirgus dalībnieki ir iesnieguši neatkarīgi sagatavotus piedāvājumus, tad ir ievērots gan PIL, gan KL regulējums;
 - ja neatkarīgi tirgus dalībnieki ir iesnieguši savstarpēji koordinētus vai saskaņotus piedāvājumus, tad nav ievērots nedz PIL, nedz KL regulējums³³.

³¹ KL 1. panta 9. punkts nosaka, ka tirgus dalībnieks ir "jebkura persona (arī ārvalsts persona), kura veic vai gatavojas veikt saimniecisko darbību Latvijas teritorijā vai kuras darbība ietekmē vai var ietekmēt konkurenci Latvijas teritorijā. Ja tirgus dalībniekam vai vairākiem tirgus dalībniekiem kopā ir izšķiroša ietekme pār vienu tirgus dalībnieku vai vairākiem citiem tirgus dalībniekiem, tad visus tirgus dalībniekus var uzskatīt par vienu tirgus dalībnieku".

³² KL 11. panta pirmās daļas aizliegums attiecināms tikai uz neatkarīgiem tirgus dalībniekiem.

³³ Ja neatkarīgi tirgus dalībnieki saskaņo savas darbības iepirkumā un KP konstatē aizliegtas vienošanās pārkāpumu, sankcijas jeb naudas sods var būt līdz 10 % no iepriekšējā gada neto apgrozījuma.

3. Uzraudzības laikā iegūtā informācija no tādiem tirgus dalībniekiem, kas ir viens tirgus dalībnieks KL izpratnē, izriet, ka tomēr pastāv riski, kas norāda, ka piedāvājumi iepirkumam nav sagatavoti neatkarīgi, piemēram:
 - viena un tā pati amatpersona lemj par vairāku uzņēmumu dalību iepirkumos;
 - viena un tā pati amatpersona paraksta vairāku uzņēmumu piedāvājumus, pirms tie iesniegti pasūtītājam, vai parakstās par iesniegšanu Elektroniskā iepirkumu sistēmā;
 - vienam no grupas uzņēmumiem nepieder neviens transporta līdzeklis, ar ko nodrošināt LVM nepieciešamo pakalpojumu, un tas transporta līdzekļus nomā no otra grupas uzņēmuma, kas arī piedalās LVM iepirkumos par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu, tādējādi ir skaidrs, ka uzņēmumi viens otru pirms piedāvājuma iesniegšanas LVM informē par saviem nākotnes plāniem attiecībā uz dalību iepirkumos;
 - uzņēmumi, kas atzīstami par vienu tirgus dalībnieku KL izpratnē, iesniedz piedāvājumus vienā un tajā pašā iepirkuma lotē .

4. Uzraudzības laikā iegūtā informācija no neatkarīgiem tirgus dalībniekiem liecina, ka arī pastāv riski, kuriem būtu uzņēmumiem jāpievērš īpaša uzmanība, lai neveidotos informācijas apmaiņas risks, piemēram:
 - uzņēmumi atrodas vienās un tajās pašās telpās;
 - kopīgi nodarbināti darbinieki;
 - regulāra sadarbība, piemēram, par savstarpēju kokvedēju nomu, par ko nav sniegta informācija LVM, iesniedzot piedāvājumus, lai arī tas attiecas tikai uz līguma izpildes posmu utt.

5. Ņemot vērā iepriekš minēto, uzņēmumiem, kas ir atzīstami par vienu tirgus dalībnieku KL izpratnē, ir būtiski veikt papildu pasākumus komerciāla rakstura informācijas, kas attiecas uz iepirkumiem, kuros tie konkurē vai varētu konkurēt, savstarpējas apmaiņas ierobežošanai. No Uzraudzībā iegūtās informācijas konstatējams, ka, piemēram, mātes uzņēmumi atsevišķos gadījumos izdod rīkojumus vai slēdz līgumus ar meitas uzņēmumu valdes locekļiem par to, ka darbības, kas saistītas ar dalību LVM iepirkumos par kokmateriālu pakalpojumu sniegšanu, meitas uzņēmums veiks autonomi no mātes un citiem meitas uzņēmumiem, tomēr ir svarīgi, ka šādi rīkojumi nav tikai formāli. Tāpat neatkarīgiem tirgus dalībniekiem KL izpratnē, kas ir savstarpēji saistīti un iesniedz katrs savu neatkarīgu piedāvājumu pasūtītājam, būtu, pirmkārt, jānovērtē, vai savstarpējā sadarbība nepārsniedz atļautās sadarbības robežas, un, otrkārt, būtu jānodrošina, ka LVM ir pieejama informācija par neatkarīgo tirgus dalībnieku savstarpējo sadarbību, kas attiecas uz līgumu, kas noslēgti LVM iepirkumu par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu, izpildi. Tāpat neatkarīgiem tirgus dalībniekiem būtu jāapzinās, ka, piemēram, sniedzot pakalpojumus ar automašīnām, uz kurām ir visu neatkarīgo tirgus dalībnieku logo uzlīmes, šaubas par šo uzņēmumu patieso konkurenci, piedaloties iepirkumos par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu, radīsies ne tikai LVM, bet arī citiem tirgus dalībniekiem.

6. KP secina, ka viens no iemesliem, kādēļ saistīti uzņēmumi piedalās iepirkumos, katrs iesniedzot savu neatkarīgu piedāvājumu, nevis kopēju, ir noteiktais maksimālo daļu apjoms, uz ko var pretendēt viens pretendents, un, lai, piemēram, viens tirgus dalībnieks spētu iegūt vairāk daļas, katrs uzņēmums iesniedz savu piedāvājumu. To, ka tiek noteikts daļu ierobežojums uz vienu pretendentu, LVM pamato ar to, ka pasūtītājs nevēlas kļūt atkarīgs no pāris (2–3) lielajiem uzņēmumiem, jo, ja šāds ierobežojums nebūtu, mazāki uzņēmumi, iespējams, nepiedalītos vai nespētu konkurēt ar lielajiem uzņēmumiem LVM iepirkumos par kokmateriālu pakalpojumu sniegšanu, uz ko LVM atkārtoti norāda pēc tam, kad KP deva iespēju LVM papildināt Uzraudzībā izvirzītos secinājumus un priekšlikumus³⁴. Tomēr, jāsecina, ka esošā situācija arī noved pie līdzīgas iepriekš minētajai, jo būtībā, vienam tirgus dalībniekam iesniedzot 3 it kā konkurējošus piedāvājumus no vairākiem uzņēmumiem, tie tāpat var iegūt lielāko iepirkuma daļu un papildus rada neskaidrības pasūtītājam, kā vērtēt šādus it kā neatkarīgus piedāvājumus no viena tirgus dalībnieka vairākiem uzņēmumiem – vai savstarpēji notiek patiesa konkurence iepirkumā, tādēļ būtu jāmeklē risinājumi, lai viena tirgus dalībnieka uzņēmumus motivētu iesniegt kopīgu piedāvājumu iepirkumā. Ņemot vērā iepriekš minēto, pasūtītājs varētu pievērst uzmanību un domāt par iespējamiem risinājumiem no iepirkuma procedūras organizēšanas un nolikuma izstrādes puses, kas savstarpēji saistītos uzņēmumus motivētu sniegt vienu piedāvājumu no uzņēmuma grupas.
7. Savukārt saistītajiem uzņēmumiem, lai novērstu vai mazinātu risku, ka piedāvājumi netiek sagatavoti neatkarīgi, būtu apsverams jau iepriekš minētā iespēja sniegt no grupas uzņēmuma vienu piedāvājumu vai izvēlēties atbilstošu formātu dalībai vienā un tajā pašā iepirkumā (piemēram, piedalīties iepirkumā kā personu apvienība, piesaistīt meitas uzņēmumus kā apakšuzņēmējus situācijās, kur nav relevanti piedalīties ar vienu kopēju piedāvājumu, jo ir jānodrošina darbu izpilde dažādos reģionos.
8. Pasūtītājs var grozīt iepirkuma apjomu, kas līdz šim ir noteikts uz atsevišķu juridisko personu, t.i., vienu "pretendentu", potenciāli to nosakot uz vienu ekonomisko vienību, t.i., uz vienu tirgus dalībnieku, piemēram, mainot daļu skaitu, kur piedāvājumus var sniegt viens tirgus dalībnieks, iesniedzot vienu kopēju piedāvājumu. Rezultātā arī citiem konkurentiem būtu skaidrāki konkursu noteikumi, tādējādi izskaužot jautājumu par to, kā pierādīt, ka viena tirgus dalībnieka dažādas kapitālsabiedrības ir iesniegušas neatkarīgi sagatavotus piedāvājumus.
9. Saskaņā ar PIL grozījumiem³⁵, kas stāsies spēkā 01.01.2023., pašam pasūtītājam būs tiesības izslēgt pretendentu no dalības iepirkumā

³⁴ LVM 05.10.2022. vēstule Nr. 4.1_2_07bx_200_22_743. *Par gala Uzraudzības ziņojuma projektu.*

³⁵ Skat. 15.03.2022. PIL grozījumi - <https://www.vestnesis.lv/op/2022/52.4>

gadījumos, ja būs iespējams konstatēt pretendenta atbilstību PIL 42. panta pirmās daļas 5. punktam, 42. panta septītās daļas 1. un 2. punktam. Iepriekš minētais attiecas uz gadījumiem, piemēram, ja pasūtītājam ir aizdomas par iespējamu aizliegtu vienošanos vai aizdomām, ka pretendenti (t.sk. viena tirgus dalībnieki dažādi uzņēmumu) ir iesnieguši saskaņotus piedāvājumus un tos nav sastādījuši neatkarīgi un ir pieņemts kompetentas institūcijas lēmums vai tiesas spriedums, kas stāties spēkā un kļuvis neapstrīdams un nepārsūdzams, kā arī gadījumos, ja pasūtītājam ir pamatotas aizdomas, ka iepirkuma procedūrā netiek ievērota godīga konkurence, tas varētu arī pārtraukt izsludināto iepirkuma procedūru. Līdz ar to, ļoti svarīga ir pasūtītāja līdzdalība un loma, lai cīnītos ar aizliegtām vienošanām un arī PIL neievērošanu iepirkumos. Ņemot vērā iepriekš minēto, pasūtītājam jābūt skaidri saprotamiem konkurences tiesību principiem un zinošam par to, kā atklāt aizliegtas vienošanās un kas par tām liecina – jāzina aizliegtu vienošanos pazīmes. KP ir izstrādājusi informatīvo materiālu par to, kā pamanīt iespējamās aizliegtas vienošanās publiskajos iepirkumos – ["Signālsaraksts pasūtītājiem"](#).

Ņemot vērā visu iepriekš minēto, KP izsaka priekšlikumus pasūtītājam un uzņēmumiem, kas sniedz pakalpojumus konkrētajā tirgū.

Rekomendācijas pasūtītājam:

- 1) pārliecināties par uzņēmumu saistību, t.sk., pieprasot informāciju ne tikai par uzņēmumu formālo saistību (piemēram, amatpersonu pārklāšanos uzņēmumos), bet arī neformālo saistību (piemēram, personām, kas faktiski, ne tikai formāli, pārstāv uzņēmumus, aktīvu nodošanu (piemēram, transporta līdzekļi), biroja faktisko atrašanās vietu utt.), savstarpējās sadarbības formām;
- 2) veikt izmaiņas nolikumos par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu un iekļaut prasību norādīt visus saistītos uzņēmumus, tai skaitā neformāli saistītos uzņēmumus³⁶, kas saskaņā ar publiski pieejamo informāciju par uzņēmumu, konkrēti, norādīto nozari, darbojas vienā konkrētajā tirgū, savstarpējās sadarbības formas, vai šādas prasības papildus iekļaut neatkarības deklarācijā, kā rezultātā pasūtītājs būtu skaidri informēts par saistīto uzņēmumu dalību iepirkumos, un, iespējams, būtu vieglāk pamanot papildu pazīmes iespējamās aizliegtās vienošanās noteikšanai starp neatkarīgiem tirgus dalībniekiem un vieglāk pamanot indikācijas par saskaņotu piedāvājumu iesniegšanu viena tirgus dalībnieka starpā;
- 3) nolikumā paredzēt, ka tiks mainīts kopējais iegūstamais daļu apjoms, lai motivētu uzņēmumus, kas ir atzīstami par vienu tirgus dalībnieku, iesniegt kopīgu piedāvājumu jeb piedalīties iepirkumā kā personu apvienība, tādējādi mazinot neskaidrības konkrētajā tirgū un izskaužot problēmu par

³⁶ Tas ir – uzņēmumus, kas saistīti ne tikai KL 1. panta 9. punkta izpratnē, bet arī tādus, kas savstarpēji saistīti neformāli, piemēram, uzņēmumi, kuriem ir kopīgi darbinieki, aktīvi, saimnieciskie līdzekļi, saimnieciskās darbības veikšanas vietas utt.

- to, kā novērtēt viena tirgus dalībnieka dažādu kapitālsabiedrību iesniegto piedāvājumu neatkarību un savstarpējo patieso konkurenci;
- 4) iepriekš minētās iespējas izmantot, lai pasūtītājam būtu vieglāk novērtēt situāciju un lai precīzāk identificētu uzņēmumu saistību un saprastu, kuros gadījumos ir pamatoti ziņot KP (ja uzņēmumi ir neatkarīgi un ir aizdomas par to rīcības savstarpēju saskaņošanu) un kuros gadījumos to risināt PIL regulējuma ietvarā.

Rekomendācijas uzņēmumiem:

- 1) neatkarīgu tirgus dalībnieku, KL izpratnē, gadījumā – ievērot KL 11. pantā noteikto vienošanās aizliegumu, nodrošinot, ka konfidenciāla informācija tiek glabāta atbilstoši uzņēmumā, t.sk. nodrošināt, ka saistībā ar iepirkumu nenotiek informācijas apmaiņa, savukārt citos gadījumos (ārpus iepirkumiem) informācijas apmaiņa starp neatkarīgiem konkurentiem var tikt pieļauta, ja pastāv sadarbība ar citu konkurējošo uzņēmumu (piemēram, uz nomas vai cita sadarbības līguma pamata) informācijas apmaiņa notiek strikti šīs sadarbības ietvaros;
- 2) neatkarīgiem tirgus dalībniekiem, KL izpratnē, (arī tādā gadījumā, ja tie ir savstarpēji sasaistīti) veikt pašnovērtējumu par esošo savstarpējo sadarbību, tas ir, horizontālo sadarbību saskaņā KL 11. panta otro daļu un MK noteikumiem Nr. 798;
- 3) uzņēmumiem, kuri ir saistīti un atzīstami par vienu tirgus dalībnieku, ņemot vērā PIL prasības, nodrošināt neatkarīgu piedāvājumu iesniegšanu publiskos iepirkumos. Tas attiecināms ne tikai uz faktisku vai formālu informācijas apmaiņas norobežošanu, bet arī citiem aspektiem (amatpersonu nošķiršana, kārtība kādā tiek pieņemti lēmumi viena tirgus dalībnieka vairāku uzņēmumu ietvaros specifiski attiecībā uz iepirkumiem, kur tie plāno konkurēt).

(*) – ierobežotas pieejamības informācija.

Pateicība

Konkurences padome pateicas personām, kas sniedza informāciju.

Sabiedrības līdzdalības iespējas

Anonīmas ziņošanas iespēja Konkurences padomes interneta vietnē:

<http://www.kp.gov.lv/lv/tipoffs>

Informēt Konkurences padomi par iespējamiem pārkāpumiem vai saņemt konsultāciju iespējams gan klātienē (iepriekš piesakoties), gan telefoniski (arī neatklājot savu identitāti).

Konkurences padome

Brīvības 55, 2.korp.,
Rīga, LV-1010,
Tālrunis: +371 67282865
Fakss: +371 67242141
E-pasts: pasts@kp.gov.lv

www.kp.gov.lv

[@KPgovLV](https://twitter.com/KPgovLV)

[Konkurences padome](https://www.facebook.com/Konkurences.padome)

[Latvijas Konkurences padome](https://www.linkedin.com/company/Latvijas-Konkurences-padome)

[Konkurences padome](https://www.youtube.com/Konkurences.padome)